

Bilag 4: Dokumentation fra indsamling af viden om videregående uddannelsessystemer i udlandet

Format:

Mail-korrespondancer, dialogmøder m.m.

Sted:

Lande i og uden for Europa

Dato:

September 2017 – januar 2018

Formål:

Formålet med indsamlingen var at skaffe viden om de videregående uddannelsessystemer i andre lande med henblik på at foretage komparative analyser, lære af andre landes erfaringer samt indsamle gode eksempler på tilrettelæggelse af videregående uddannelse.

Eksterne deltagere:

- Fagpersoner inden for det videregående uddannelsessystem fra forskellige lande i og uden for Europa

Interne deltagere/rekvirenter:

- Medlemmer af sekretariatet

Materiale:

- Bilag 4a: Dokumentation fra indsamling af viden om videregående uddannelsessystemer i udlandet.
- Bilag 4b: Besøg hos EU Kommissionen
- Bilag 4c: Besøg i Norge
- Bilag 4d: Besøg i England
- Bilag 4e: Besøg i Finland
- Bilag 4f: Besøg i Sverige
- Bilag 4g: Besøg i Schweiz
- Bilag 4h: Besøg i Frankrig
- Bilag 4i: Besøg i Nederlandene

Bilag 4a: Dokumentation fra indsamling af viden om videregående uddannelsessystemer i udlandet

1.1 Om indsamlingen

Fra maj 2017 til februar 2018 har sekretariatet for Udvalg om bedre universitetsuddannelser indsamlet viden om videregående uddannelsessystemer i udlandet via desk research, mailkorrespondance, telefonisk kontakt samt besøg i udlandet.

Viden er indhentet fra udenlandske uddannelsesorganisationer såsom ministerier, universiteter og andre organisationer, som arbejder med universitetsområdet, samt fra udenlandske søsterenheder til Styrelsen for Forskning og Uddannelse.

I indsamlingsfasen har der vist sig at være behov for triangulering af oplysningerne, hvorfor yderligere viden er forsøgt indsamlet via danske ambassader i udlandet samt via landebesøg til udvalgte lande.

Sekretariatet har via mailkorrespondance og telefonisk kontakt indhentet viden fra:

- Sverige
- Norge
- Finland
- Nederlandene
- Belgien
- Tyskland
- Østrig
- Schweiz
- Frankrig
- England
- Skotland
- Irland
- USA
- Canada
- Australien
- New Zealand
- Singapore
- Sydkorea
- Japan
- Hong Kong

Derudover har medlemmer af sekretariatet forestået følgende landebesøg (jf. bilag 4b-4i):

- EU Kommissionen, Bruxelles, Belgien
- Norge
- England
- Finland

- Sverige
- Schweiz
- Frankrig
- Nederlandene

Sekretariatet har valgt at undersøge lande, som på visse parametre ligner Danmark, f.eks. i forhold til velfærdsmodel, samt lande, der har markant anderledes modeller end Danmark i forhold til velfærdsmodel og uddannelsesstruktur. Derudover er søgt en vis variation i landestørrelse.

Tværnationale sammenligninger på universitetsområdet kan være komplicerede, idét data om det videregående uddannelsessystem ofte opgøres på forskellige måder afhængig af landet. I det følgende fremgår den information, som sekretariatet har indsamlet.

Sekretariatet har primært indsamlet viden om følgende emner:

- Uddannelsesstruktur
- Uddannelsesudbud
- Optagelse på universitetet
- Økonomi

1.2 Uddannelsesstruktur og overgange fra bachelor til kandidat

Flere europæiske lande har ligesom Danmark en 3+2-uddannelsesstruktur. Tabel 1 beskriver strukturerne for akademiske bachelor- og kandidatuddannelser i de udvalgte lande. Tabellen indgår i kapitel 8, *Uddannelsesstruktur*.

Tabel 1: Struktur for akademiske bachelor- og kandidatuddannelser og overgangsfrekvenser

Land	Bacheloruddannelser	Kandidatuddannelser	Overgang fra bachelor til kandidat
Danmark	3 år (180 ECTS)	Kandidatuddannelser tager typisk 2 år (120 ECTS). Enkelte kandidatuddannelser tager 3 år (180 ECTS), f.eks. medicin.	En bestået bacheloruddannelse fra den pågældende uddannelsesinstitution giver ret til optagelse på den kandidatuddannelse der er den naturlige overbygning af bacheloruddannelsens fagområde eller fagområder, ved samme uddannelsesinstitution i direkte forlængelse af den afsluttede bacheloruddannelse (kendt som retskrav). Ca. 82 pct. af de akademiske bachelorer fra årgang 2012 påbegyndte en kandidatuddannelse i direkte forlængelse af bacheloruddannelsen. Tre år efter endt bacheloruddannelse var andelen fra samme årgang, der var påbegyndt en kandidatuddannelse ca. 92 pct. For bachelorårgangen 2015 er ca. 88 pct. overgået til en kandidatuddannelse i direkte forlængelse, og for bachelorårgangen 2016 er ca. 84 pct. overgået direkte til en kandidatuddannelse pr. 1. oktober 2016
Sverige	3 år (180 ECTS). I få tilfælde 3,5 år (210 ECTS)	En kandidatuddannelse kan enten tages som 1-årig <i>magisteruddannelse</i> (60 ECTS) eller 2-årig <i>masteruddannelse</i> (120 ECTS).	Ikke retskrav. Stigende overgangsfrekvenser mellem bachelor- og kandidatuddannelser, fortrinsvis til den 2-årige kandidat.
Norge	3 år (180 ECTS) I få tilfælde op til 4 år (240 ECTS)	Kandidatuddannelser tager typisk 2 år (120 ECTS). Enkelte tager 1 ½ år (90 ECTS). Nogle kandidatuddannelser tager 5-6 år (300-360 ECTS) uden	Ikke retskrav. Minimumskarakterkrav på nogle kandidatuddannelser.

		mellemliggende bachelor-grad, f.eks. farmaci og medicin.	
Finland	3 år (180 ECTS)	Kandidatuddannelser tager typisk 2 år (120 ECTS). Nogle tager 5-6 år uden mellemliggende bachelor-grad, f.eks. tandlæge og medicin.	Størstedelen af studerende i Finland optages på "integrerede" uddannelser (3+2), hvor bachelor- og kandidatuddannelserne er tilrettelagt som et samlet forløb. Studerende skal afslutte en integreret uddannelse inden for 7 år (nomineret til 5 år) og kan tage maksimalt ét års orlov i løbet af uddannelsen. Der er 37 bacheloruddannelser, som ikke indgår i integrerede uddannelser. Dimittender fra disse uddannelser har ikke automatisk adgang til en kandidatuddannelse, men har dog stadig mulighed for at søge om optagelse, enten på en kandidatuddannelse fra et integreret forløb, eller på de 198 kandidatuddannelser, som ikke indgår i et integreret forløb. I 2017 blev 11.000 ud af 28.000 ansøgere optaget på en kandidatuddannelse.
Nederlandene	3 år (180 ECTS)	Kandidatuddannelser tager typisk 1 år (60 ECTS) eller 2 år (120 ECTS), og enkelte tager 3 år (180 ECTS).	Retskrav blev ophævet i 2014. De fleste bachelorer vælger at tage en kandidatuddannelse direkte efter bacheloruddannelsen.
Belgien	3 år (180 ECTS) I få tilfælde op til 4 år (240)	Kandidatuddannelser tager typisk 2 år (120 ECTS). Nogle tager 1 år (60 ECTS).	I både den fransktalende og den flamsktalende del af Belgien har de studerende retskrav på en kandidatuddannelse, uanset hvor den adgangsgivende bachelorgrad er taget. Der er ingen tidsbegrænsning på retskravet. Næsten alle bachelorstuderende forsætter på en masteruddannelse i direkte forlængelse af bacheloren.
Tyskland	3 år (180 ECTS)	Kandidatuddannelser tager typisk 2 år (120 ECTS). Kun få undtagelser. Tyskland har deltidsordninger svarende til erhvervs-kandidatordningen på både bachelor- og kandidatniveau (Berufsbegleitende Studiengänge)	Ikke retskrav. 82 pct. af de akademiske bachelordimittender fra 2013 har efterfølgende taget en kandidatuddannelse.
Østrig	Mellem 3 og 4 år	Kandidatuddannelser tager typisk 2 år. Nogle tager 1 år.	Ikke retskrav.
Schweiz	3 år (180 ECTS)	En kandidatuddannelse tager 1½ år (90 ECTS) til 2 år (120 ECTS).	Retskrav uden tidsbegrænsning. Ca. 85 pct. af bachelordimittenderne påbegynder en kandidatuddannelse inden for to år efter endt bacheloruddannelse.
Frankrig	3 år (180 ECTS)	En kandidatuddannelse består af 1. år (master 1) og 2. år (master 2). Master 1 kan afsluttes ved en separat grad (Maîtrise).	I tilfælde af flere ansøgere end pladser på kandidatuddannelserne selekteres ansøgere på baggrund af adgangsprøve eller ansøgning. Hvis en studerende ikke optages på den ønskede kandidatuddannelse skal den decentrale regionale uddannelsesadministration (l'académie) tilbyde den studerende en plads på én af mindst 3 forskellige kandidatuddannelser. Én af pladserne skal være på samme institut som ansøgerens bacheloruddannelse. I tilfælde af flere ansøgere end pladser til en master 2 selekteres ansøgere på baggrund af adgangsprøve. 73 pct. af bachelordimittenderne begyndte direkte på en kandidatuddannelse i 2015, mens 11 pct. af de indskrevne kandidatstuderende i 2015 havde afsluttet deres bacheloruddannelse mere end 1 år før påbegyndelse af kandidatstudiet.
England	Mellem 3 og 4 år (mulighed for 'honours'). 3-årige bacheloruddannelser er det typiske.	Kandidatuddannelser tager typisk 1 år (90 ECTS).	Ikke retskrav. Nogle universiteter opfordrer studerende til at forsætte deres studier, ved at tilbyde dem kandidatstipendier. Af de studerende som dimitterede fra en ba-

			cheloruddannelse i 2010-11 var 11,9 pct. af dem optaget på en kandidatuddannelse året efter.
Skotland	Typisk 4 år (mulighed for 'honours')	Kandidatuddannelser tager typisk 1 år.	Ikke retskrav. Bachelorgrad anses for at være kvalificerende til arbejdsmarkedet. I 2013-2014 var ca. 54.000 ud af 280.000 studerende kandidatstuderende, hvilket svarer til ca. 20 pct.
Irland	Mellem 3 og 4 år (mulighed for 'honours')	Kandidatuddannelser tager 1 til 2 år.	Data ikke tilgængelig.
USA	4 år	Kandidatuddannelser tager typisk 2 år. Professionelle MBA's er 1-årige og kræver professionel erfaring.	Ikke retskrav. Væsentligt færre pladser på kandidatniveau end på bachelorniveau. I 2015/2016 dimitterede 1.853.000 fra en bacheloruddannelse og 773.000 dimitterende fra en kandidatuddannelse. I USA er det almindeligt for dimittender med en bachelorgrad at gå ud på arbejdsmarkedet.
Canada	Mellem 3 og 4 år (mulighed for 'honours')	Kandidatuddannelser tager 1 til 3 år.	Ikke retskrav.
Australien	Mellem 3 og 4 år (mulighed for 'honours' og for double degree).	Kandidatuddannelser tager typisk 1 til 2 år. (Mulighed for 'extended master' på 3-4 år)	Ikke retskrav. Muligt at blive optaget på en master uden en bachelor via anden uddannelse og erhvervserfaring.
New Zealand	3-4 år (mulighed for 'honours')	Kandidatuddannelser tager typisk 1 til 2 år.	Ikke retskrav. I 2016 dimitterede 24.700 fra en bacheloruddannelse og 4.120 dimitterede fra en kandidatuddannelse.
Singapore	3-4 år	Kandidatuddannelser tager 1 til 2 år (opgøres ikke i ECTS)	Data ikke tilgængelig. Ministeriet opmuntrer generelt studerende til at søge arbejds erfaring efter f.eks. afsluttet bachelor, inden de påbegynder en kandidat.
Sydkorea	4 år. Enkelte tager længere tid, som f.eks. ingeniør.	Kandidatuddannelser tager typisk 2 år (opgøres ikke i ECTS)	Ikke retskrav. Studerende skal igennem en optagelsesprocedure ved optag til kandidatuddannelserne.
Japan	4 år	Kandidatuddannelser tager 2 år (opgøres ikke i ECTS)	Ikke retskrav. Der er generelt færre studiepladser på kandidatuddannelser end bacheloruddannelserne, så bachelordimittender skal konkurrere om pladserne. Kun ca. 11,8 pct. af bachelorstuderende fortsætter direkte på en kandidatuddannelse.
Hongkong	4 år	Kandidatuddannelser tager typisk 1 til 2 år.	Data ikke tilgængelig.

Anm: Tal for Frankrig gælder kun universiteterne. Derudover findes andre uddannelsesinstitutioner hvor man bl.a. læser økonomi, ledelse, kunst, ingeniør, samt sundhedsvidenskabelige og sociale professioner. Indskrevne på universiteterne udgjorde i 2015 62,5 pct. af studerende på videregående uddannelser: https://publication.enseignementsup-recherche.gouv.fr/eesr/10EN/EESR10EN_ES_09-students_in_higher_education_over_the_last_50_years.php

Kilder:

Danmark: Universitetslovens § 4 og § 10, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 106 af 12. februar 2018 om adgang til kandidatuddannelser ved universiteterne og de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner på Uddannelses- og Forskningsministeriets område.

Sverige: Universitets- och höskolerådet / Swedish Council for Higher Education

Norge: NSD – Norwegian Centre for Research Data og oplysninger fra NOKUT i Norge.

Finland: Finnish National Agency for Education: http://www.oph.fi/english/education_system/higher_education

Nederlandene: Nuffic – De Nederlandse organisatie voor internationalisering in onderwijs

Belgien: Det belgiske udenrigsministerium via den danske ambassade

Tyskland: Bundesministerium für Bildung und Forschung

Østrig: Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung, ENIC NARIC AUSTRIA

Schweiz: State Secretariat for Education, Research and Innovation (SERI) og Swiss ENIC

Frankrig: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2016/12/23/2016-1828/jo/texte>, <http://www.onisep.fr/Choisir-mes-etudes/Apres-le-bac/Conseils-et-strategies-d-etudes/Master-mastere-MBA-s-y-retrouver-dans-les-appellations/Le-master> og Ministère de l'Enseignement supérieur, de la Recherche et de l'Innovation (undersøgelsen: La poursuite d'études des diplômés de licence en première année de master - Note d'information n°7 - Juin 2017)

England: Department for Education, UK NARIC, www.studyin-uk.org og "Trends in transition from first degree to postgraduate study" (2013) besøgt 07-03-2018 PÅ:

<http://www.hefce.ac.uk/media/hefce/content/pubs/2013/201313/Trends%20in%20transition%20from%20first%20degree%20to%20postgraduate%20study.pdf> s. 9

Skotland: UK NARIC, Storbritannien, www.studyinScotland.org og

http://www.sfc.ac.uk/web/FILES/Statistical_publications_SFCSTO42015_HigherEducationStudentsandQualifiersat/SFCSTO42015_HE_Students_and_Qualifiers_2013-14.pdf

Irland: Naric Ireland.

USA: Den danske Ambassade i USA, UK NARIC's database over udenlandske uddannelsessystemer, Storbritannien

Canada: Canadian Information Centre for International Credentials (CICIC)

Australien: Australian Government Department of Education and Training

New Zealand: New Zealand Quality Assurance Division (NZQA), The Ministry of Education of New Zealand og Dataark fra Education Counts, lokaliseret 15.02.2018 på: <http://www.educationcounts.govt.nz/statistics/indicators/main/education-and-learning-outcomes/1895>

Singapore: Ministry of Education

Sydkorea: Ministry of Education, Republic of Korea (<http://english.moe.go.kr/sub/info.do?m=020105&s=english>) og UK NARIC's database over udenlandske uddannelsessystemer

Japan: Study in Japan Unit (Akira Kawaguchi) og NUFFIC, De Nederlandse organisatie voor internationalisering in onderwijs:

Hongkong: Education Bureau, The Government of the Hong Kong Special Administration Region

Oplysningerne er indsamlet fra mange forskellige kilder, så der tages forbehold for, at oplysningerne kan være behæftede med usikkerhed.

I en del af de adspurgte lande har en bacheloruddannelse som udgangspunkt en varighed på tre år, mens det for andre lande gælder, at længden på bacheloruddannelser kan variere mellem 3-4 år. I nogle lande er den typiske bacheloruddannelserne 4-årig¹.

Ligeledes gælder det for de fleste af de nævnte lande, at den typiske kandidatuddannelse har en varighed 2 år, mens det for visse landes vedkommende gælder, at længden på en kandidatuddannelse kan variere mellem 1-2 år. I nogle lande er den typiske kandidatuddannelse 1-årig og i Nederlandene, New Zealand og Canada findes også kandidatuddannelser, som er 3-årige.

I mange af de angelsaksiske lande er det desuden muligt at tage en bachelorgrad med titlen 'honours'. Bachelorgraden med 'honours' har en større akademisk byrde og et højere fagligt niveau end den ordinære bachelorgrad og afsluttes typisk på 4 år fremfor 3 år. Derudover er det kun på bacheloruddannelser med 'honours', at den studerende skriver en afsluttende afhandling ('dissertation').

En del lande inden for Bologna-processen har, ligesom Danmark, bibeholdt længere studietid (5-6 år) på studier som f.eks. medicin, veterinær medicin og odontologi (tandlæge).

Canada har en fleksibel model for kandidatuddannelser, der kan læses samtidigt med beskæftigelse ("Cooperative education"), og i Tyskland har de ligeledes deltidsordninger svarende til erhvervskandidatordningen på både bachelor- og kandidatniveau (Berufsbegleitende Studiengänge).

Sverige, Schweiz og Nederlandene er eksempler på lande, hvor strukturen på kandidatuddannelserne varierer på forskellige måder, jf. nedenfor.

¹ Det skal i forbindelse med sammenligning af bacheloruddannelserne nævnes, at længden af såvel grundskole som ungdomsuddannelse influerer på uddannelsessystemernes opbygning. Der er ikke i regi af arbejdet i Udvalg om bedre universitetsuddannelser gennemført sammenlignende analyse af grundskole- og ungdomsuddannelser.

1.2.1 Sverige

Det svenske videregående uddannelsessystem er meget fleksibelt, og der er mere flydende grænser mellem udbuddet fra de professionsrettede *högskolor* og fra universiteterne. De svenske *högskolor* kan således udover korte og mellemlange videregående uddannelser også udbyde uddannelser på universitetsniveau. Uddannelsesniveauerne inddeles generelt i *grundniveau* (bachelorniveau) og *avanceret niveau* (kandidatniveau).

I Sverige tager en akademisk bacheloruddannelse 3 år. Bacheloruddannelsen kan gennemføres som et tilrettelagt uddannelsesprogram eller sammenstykket af fritstående kurser. Der kræves, hvad der svarer til 180 ECTS-point på *grundniveau* at blive optaget på *avanceret niveau* ud over, hvad der måtte være af specifikke krav til den enkelte kandidatuddannelse.

Kandidatuddannelserne er enten en 1-årig *magisteruddannelse* eller en 2-årig *masteruddannelse*. Den toårige master-uddannelse blev indført i 2007 og er således et relativt nyt fænomen i Sverige.

På universitetsuddannelsen i økonomi har både bachelorer, magistre og kandidater en tilknytning til arbejdsmarkedet, og beskæftigelsesfrekvensen blandt bachelorer er højere end blandt kandidater². Den bedste beskæftigelsesfrekvens findes imidlertid for magistrene i økonomi.

I Sverige er andelen af studerende, der har taget en kandidatuddannelse i direkte forlængelse af deres akademiske bacheloruddannelse, mindre end i Danmark, og der har i Sverige i højere grad været en tradition for et bachelorarbejdsmarked. Det svenske uddannelsesministerium oplyser dog, at udviklingen i Sverige går i retning af, at flere vælger at tage en 2-årig kandidatuddannelse i forlængelse af bacheloruddannelsen. Tilbøjeligheden til at fortsætte på en kandidatuddannelse kan være påvirket af studiestøttemulighederne, der i Sverige i højere grad er lånebaseret.

1.2.2 Schweiz

I Schweiz er det almindeligt, at de studerende skifter spor mellem praktiske og mere boglige uddannelser – og omvendt. Uddannelserne udbydes på henholdsvis universiteterne og Universities of Applied Sciences (UAS). Sidstnævnte udbyder primært uddannelser på bachelorniveau, men kan udbyde kandidatuddannelser.

Både på universiteterne og på UAS'erne er det muligt at læse på deltid. På universiteterne sker dette i praksis som følge af, at der ikke er et egentligt krav om fremdrift. På UAS'erne arbejder 6 ud af 10 bachelorstuderende i en virksomhed sideløbende med, at de gennemfører deres uddannelse, og uddannelsesforløbet er bygget op omkring den studerendes ansættelse.

I Schweiz kan man med en bachelorgrad vende tilbage til en kandidatuddannelse på ethvert tidspunkt, man måtte ønske det. Visse uddannelser kræver, at de studerende gennemfører brush-up kurser, hvis de studerende har været væk fra universitetet i mere end to år. Dette gælder dog ikke generelt.

² Kilde: Universitetskanslersämbetet (2015): Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013 Examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08, Rapport 2015:56. <http://uka.se/download/18.12f25798156a345894e4cb4/1487841874338/rapport-2015-12-15-etablering-pa-arbetsmarknaden.pdf>. Bemærk, at opgørelserne er foretaget i 2013.

1.2.3 Nederlandene

Før tilpasning til Bologna-processen havde nederlandske universitetsuddannelser en længde på samlet 4 år. Med indførelse af Bologna-strukturen blev de nederlandske universitetsuddannelser tilrettelagt som en 3-årig bacheloruddannelse og en 1-årig kandidatuddannelse, dvs. efter en 3+1-model. Der er dog visse undtagelser. De tekniske- og naturvidenskabelige uddannelser har som udgangspunkt 2-årige kandidatuddannelser, på det humanistiske og samfundsvidenskabelige område udbydes ligeledes "forskningskandidatuddannelser" med en varighed på 2 år. Få kandidatuddannelser, herunder medicin, har en varighed på 3 år.

Nederlandske dimittender med en adgangsgivende bachelorgrad har, ligesom i Danmark, haft retskrav til en kandidatuddannelse. Nederlandene afskaffede dog retskravet i 2014. Hensigten bag var at give studerende mere fleksibilitet i valget af en kandidatuddannelse samt at motivere de studerende til at overveje at tage kandidatuddannelsen på et andet universitet eller inden for et andet felt. Det er op til universiteterne selv at vurdere, om de vil give direkte adgang til en kandidatuddannelse i forlængelse af en bacheloruddannelse, eller om de vil opstille adgangskrav på de enkelte kandidatuddannelser.

1.2.4 Overgangsfrekvenser fra bachelor- til kandidatuddannelser

Den seneste Eurostudent-undersøgelse blandt danske studerende og studerende i udlandet viser, at 9 pct. af de adspurgte kandidatstuderende i Danmark har holdt en pause på mere end to år mellem deres bachelor- og kandidatuddannelse. Det er lavere end gennemsnittet for de adspurgte lande som er 21 pct.

Til sammenligning svarer 38 pct. af de adspurgte kandidatstuderende i Norge, at de har holdt en pause på mere end to år mellem afsluttet bachelor og deres nuværende kandidatuddannelse, og i Sverige og Finland er det knap 30 pct. af de adspurgte.

1.3 Uddannelsesudbud

Det er vanskeligt at sammenligne uddannelsesudbuddet på tværs af landegrænser. Det er der flere årsager til. For det første er der forskel på, hvordan uddannelserne opgøres. I nogle lande opgøres antallet af forskellige specialiseringer, man kan vælge inden for samme grunduddannelse, som separate uddannelser, således at tallet afspejler variationen i grader, man kan få, fremfor antallet af indgange til det videregående uddannelsessystem. For det andet kan der være forskel på hvilke uddannelser, der udbydes på forskellige typer af institutioner, da andre lande ikke har den samme opdeling i akademiske bachelorer og professionsbachelorer som Danmark har. F.eks. udbydes læreruddannelsen i Norge og Sverige på universiteterne, mens disse i Danmark udbydes på professionshøjskolerne. I Finland, Østrig og Schweiz udbyder deres 'Universities of Applied Science' uddannelser som er erhvervsrettede, men stadig anses for at være akademiske. For det tredje er oplysningerne om uddannelsesudbuddet, for mange landes vedkommende, ikke centralt tilgængelige, idét det falder inden for universiteterne at bestemme, hvilke uddannelser, der udbydes.

Af tabel 2 fremgår de bedst tilgængelige data om uddannelsesudbud som sekretariatet har fået adgang til via kontaktpersoner i de respektive lande. Der er i et vist omfang tale om vurderinger.

Tabel 2: Uddannelsesudbud

Land	Antal bachelor-uddannelser	Antal kandidat-uddannelser	Antal integrerede programmer (bachelor og master i én)	Øvrige videregående uddannelser
Danmark	265	416	-	Erhvervsakademi-uddannelser: 26 Professions-uddannelser: 104
Norge	931	753	134	-
Finland	37	198	236	Prof BA: 168 Prof MA: 84
Østrig	448	535	47	Universities of Applied Sciences: BA: 242 MA: 222
Frankrig	48	Ukendt	-	Prof. BA: 173
Irland	278	217	-	-
Singapore	250	460	-	-
Sverige	Anderledes system med adskilte fag			
Nederlandene	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
England	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
Skotland	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
Tyskland	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
Schweiz	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
Belgien	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
Australien	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
New Zealand	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
USA	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
Canada	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
Sydkorea	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
Hong Kong	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			
Japan	Der findes ikke oplysninger på nationalt plan			

Anmærkninger og kilder:

Danmark: Data er Uddannelses- og Forskningsministeriets optælling på baggrund af Danmarks Statistiks registre. Optælling er fra 2016. Der findes også integrerede uddannelser i Danmark, såsom medicin og odontologi, men disse er opgjort som adskilte bachelor- og masteruddannelser, om end den studerende optages på det samlede program fra begyndelsen. Det bemærkes, at opgørelsen over bachelor- og kandidatuddannelser i Danmark ikke modsvarer den opgørelse, der fremgår af kapitel 9 om uddannelsesudbud. Dette skyldes, at der i ovenstående tal indgår uddannelser på alle uddannelsesinstitutioner og ikke kun på universiteterne. Derudover fremgår akademiske bacheloruddannelser og professionsbacheloruddannelser her separat.

Norge: Data er fra Norwegian Center for Research Data. De fleste bacheloruddannelser i Norge er 180 ECTS. Der er få programmer (34) på 240 ECTS. Masteruddannelserne varierer mellem 60-120 ECTS, hvoraf størstedelen (961) er på 120 ECTS. Dataene er for de uddannelser, som optog studerende i 2017. Data for uddannelser, som var mulige at ansøge, men som ikke optog nogen studerende, er ikke tilgængelig. De integrerede uddannelser er f.eks. medicin, odontologi, m.fl.

Finland: Data er det bedst mulige estimat fra Finnish National Agency for Education. Præcise tal er ikke tilgængelige. Det lave antal bacheloruddannelser i Finland afspejler de få bacheloruddannelser, som ikke giver direkte adgang til en kandidatuddannelse. Størstedelen af finske studerende optages på såkaldte integrerede uddannelser, hvor både bachelor og kandidat er inkluderet. Det faktiske antal bachelorprogrammer i Finland er derfor $37 + 236 = 273$, og det faktiske antal masterprogrammer er $198 + 236 = 434$. De professionsrettede bachelor- og masteruddannelser udbydes på Universities of Applied Sciences.

Østrig: Data er fra Bundesministeriet für Wissenschaft und Forschung og Agentur für Qualitätssicherung und Akkreditierung.

De 47 integrerede uddannelser er f.eks. medicin, veterinær medicin, odontologi, etc.

Frankrig: Data er fra sekretariatets besøg til Frankrigs uddannelsesministerium i Paris. Antallet er kandidatuddannelser i Frankrig er usikkert. Tallet er mellem ca. 200-270.

Irland: Data er fra NARIC Ireland. Data indeholder ikke tal for universiteter og institutioner med teknologiske uddannelser, da disse data ikke er tilgængelige.

Singapore: Data er fra Ministry of Education i Singapore. Tallene refererer til antallet af 'full-qualification degree programmes' som studerende kan dimittere fra. Singapore skelner ikke på samme måde mellem professionsrettede uddannelser og akademiske uddannelser. To ud af de seks universiteter i Singapore tilbyder programmer med "an applied degree pathway" som har større fokus på tilknytning til industrien. Forskellene gør sig i højere grad gældende på uddannelsernes pædagogik fremfor fagdisciplin. F.eks. kan ingeniør både læses som en 'applied degree' og en 'almindelig' degree.

Sverige adskiller sig ved at have et mere fleksibelt uddannelsessystem, hvor studerende selv sammensætter deres studieforløb ud fra enkeltfag, fremfor at blive optaget på et færdigsyet uddannelsesprogram. Studerende sammensætter således deres egen uddannelse for til sidst at optjene nok ECTS point til at få en grad. Der er visse krav til hvilke fag, der skal være bestået for at opnå de forskellige grader., jf. ovenfor.

Selvom Norge ikke regulerer uddannelsesudbuddet centralt, har det norske Kunnskapsdepartement tidligere koordineret en proces med universiteterne for at forbedre arbejdsdelingen vedrørende uddannelsesudbud inden for humaniora. Sammenligner man Københavns Universitet med Lunds Universitet er der omkring tre gange så mange humanistiske uddannelser i København som i Lund.

På universiteter i andre lande ses også sammenlægninger af uddannelser. F.eks. har de på finske universiteter reduceret udbuddet af uddannelser bl.a. med henblik på at nedbringe frafald. Dette er gjort ved at sammenlægge uddannelser, som tidligere var selvstændige men beslægtede uddannelser, og således skabe bredere bachelorindgange. På University of Helsinki har man siden 2015 reduceret antallet af bacheloruddannelser fra 100 til 30. Fremover vil der som udgangspunkt ikke være bacheloruddannelser, som optager færre end 40 studerende. For fremtiden vil de studerende starte på nye, bredere uddannelser, og i løbet af de første 1 til 2 år på bacheloruddannelsen forgrener de studerende sig i mere specialiserede fag.

Fakulteterne på Helsinki Universitet har decentralt faciliteret udvælgelsen og sammenlægningen af de specifikke uddannelser. Der er ikke specifikke fagligheder, der er skåret bort i forbindelse med sammenlægningerne. For eksempel kunne studerende tidligere vælge mellem 15 forskellige samfundsvidenskabelige bacheloruddannelser, mens det i dag er muligt at starte på fem forskellige bacheloruddannelser – økonomi, politologi, medier og kommunikation, samfundsvidenskab, samfund og forandring samt filosofi – hvoraf en enkelt uddannelse (filosofi) ligger på tværs af humaniora og samfundsvidenskab.

Formålet med at reducere uddannelsesudbuddet på Helsinki Universitet har ligeledes været at øge gennemsigtigheden for de studerende i forbindelse med studievalget – særligt inden for de uddannelser, som ikke uddanner til en specifik profession, som det f.eks. er tilfældet med medicin og jura. Samtidig har sammenlægningerne skullet bidrage til en styrket økonomi i nogle fagmiljøer.

På Aalto University, ligeledes i Finland, har ledelsen også besluttet at reducere antallet af bacheloruddannelser. Her er man gået fra 40 til 8 programmer ud fra et ønske om at udvikle bredere og mere multidisciplinære bachelorindgange.

På University of Zurich (UoZ) pågår der for tiden en proces, der har til formål at reducere det samlede antal uddannelser (linjer). Der er på nuværende tidspunkt 208 bacheloruddannelser og 213

kandidatuddannelser og antallet af fag har historisk været størst inden for humaniora og samfundsvidenskab. Det relativt høje antal uddannelser er dog relateret til en hidtidig struktur, hvor de studerende har haft mulighed for at vælge et hovedfag og to bifag, og antallet af uddannelser er derfor ikke direkte sammenligneligt med Danmark. På UoZ har erfaringen været, at mange af de studerende fandt denne struktur for kompleks og i høj grad skiftede mellem fag. Ambitionen er, at de studerende i stedet skal have mulighed for at specialisere sig inden for deres hovedfag og/eller et bifag.

1.4 Optagelse på universitetet

På spørgsmålet om fastsættelse af antal af studiepladser samt selektering af ansøgere til universiteterne er der variation landene imellem, jf. tabel 3.

Tabel 3: Fastsættelse af studiepladser og selektering af ansøgere

Land	Fastsættelse af studiepladser	Selektering af ansøgere
Danmark	Central fastsættelse af studiepladser for visse studier (medicin m.fl. samt studier med systematisk høj ledighed). Derudover fastsætter universiteter selv antal studiepladser.	Centralt koordineret optag. Pladser tildeles på baggrund af karaktergennemsnit fra ungdomsuddannelsen. I kvote to vurderes ligeledes motivation og tidligere uddannelses- og erhvervs erfaring.
Sverige	Institutionerne/universiteterne fastsætter selv antal studiepladser	1/3 af pladser tildeles på baggrund af karaktergennemsnit fra ungdomsuddannelsen, 1/3 tildeles på baggrund af en adgangstest og 1/3 tildeles på baggrund af kriterier som universiteterne selv opstiller.
Norge	De videregående uddannelsesinstitutioner bestemmer selv antal studiepladser. Dog med væsentlige undtagelser. Uddannelser inden for områder med samfundsmæssige behov for et vist antal uddannede, typisk lærer, sygeplejerske, læger og IT, fastsættes af regeringen.	Pladser tildeles på baggrund af ansøgerens resultater i den adgangsgivende ungdomsuddannelse og yderligere point kan gives for specifikke kurser, ansøgerens resultat i adgangstesten (hvis universitetet har én) og ansøgerens alder.
Finland	Antal studiepladser fastsættes i forhandlinger mellem ministeriet og universiteterne	Pladser til både akademisk bachelor og professional bachelor tildeles på baggrund af den adgangsgivende ungdomsuddannelse og en adgangstest.
Nederlandene	Central fastsættelse af studiepladser for studiepladser på visse studier (medicin m.fl.). Institutter kan sætte egne max-grænser på antal studiepladser, som skal godkendes centralt men sjældent afvises.	Centraliseret optag. Som udgangspunkt optages alle ansøgere på nær visse uddannelser (medicin m.fl.). På disse dimensionerede uddannelser står universiteterne selv for selekteringen. Institutioner må optage op til 50 pct. igennem kvote 2 hvor motivation og erhvervs erfaring vurderes.
Belgien (Flanders)	Ukendt	Sekretariatet tolker informationerne således, at de belgiske universiteter som udgangspunkt optager alle studerende med en adgangsgivende ungdomsuddannelse. For medicin og tandlæge bruges adgangstest organiseret af ministeriet. For kunstneriske uddannelser bruges adgangstest organiseret af universiteterne selv.
Tyskland	Central fastsættelse af studiepladser for studiepladser på visse studier (medicin m.fl.). Derudover fastsætter universiteterne	Pladser tildeles gennem en udregning, hvor karaktergennemsnit i Abitur tæller 20 pct., mængden af tid fra ansøgningen får eksamensbeviset fra ungdomsuddannelsen til de

	selv antal studiepladser.	ansøger om adgang til bacheloruddannelsen tæller 20 procent, og kriterier, som universiteterne selv opstiller tæller 60 pct. Her bruges bl.a. vægtede karakterer af specifikke kurser, adgangstest, interview eller en kombination af flere.
Østrig	Central fastsættelse af studiepladser for studiepladser på visse studier (medicin m.fl.). Antal studiepladser på Universities of Applied Sciences fastsættes i en forhandling mellem ministeriet og institutionen. Derudover fastsætter universiteterne selv antal studiepladser.	Pladser tildeles på baggrund af kriterier, som universiteterne selv opstiller.
Schweiz	Central fastsættelse af studiepladser for studiepladser på visse studier (medicin m.fl.). Derudover fastsætter universiteterne selv antal studiepladser.	Pladser tildeles på baggrund af kriterier, som universiteterne selv opstiller.
Frankrig	Som udgangspunkt optages alle ansøgere. I visse tilfælde kan institutionerne begrænse antal studiepladser, men skal ske i overensstemmelse med centralt reglement. Centralt koordineret optag for studiepladser på visse studier (medicin m.fl.).	Centraliseret optag. Frankrig har fået nyt optagelsessystem fra optagelse 2018, Parcoursup. En ansøger kan vælge op til 20 forskellige uddannelser. I institutionernes udvælgelse indgår gymnasieskolens vurdering af ansøgerens studieformåen, inkl. oplysninger om karakterer, samt eventuelt en kort motiveret ansøgning. En ansøger, som accepterer et uddannelsesstilbud, kan erstatte det med andre tilbud indtil en vis dato. I vurderingen indgår geografisk område. Ansøgere som ikke får tildelt en studieplads, vil få tilbudt alternative studiepladser.
England og Skotland	Central fastsættelse af studiepladser for studiepladser på visse studier (medicin m.fl.). Derudover fastsætter universiteter selv antal studiepladser.	Centraliseret optag gennem UCAS. Pladser tildeles på baggrund af eksamensresultater i GCE A-levels. Ansøgere kan tilføje en personlig statement ifm. deres ansøgning
Irland	Institutionerne/universiteterne fastsætter selv antal studiepladser	Centraliseret optag gennem CAO. Pladser tildeles på baggrund af eksamensresultater fra den adgangsgivende ungdomsuddannelse. Ved visse uddannelser bruges adgangstest.
USA	Institutionerne/universiteterne fastsætter selv antal studiepladser	Pladser tildeles på baggrund af kriterier, som universiteterne selv opstiller.
Canada	Ukendt	Pladser tildeles på baggrund af kriterier, som universiteterne selv opstiller.
Australien	Central fastsættelse af studiepladser for studiepladser på visse studier (medicin m.fl.). Derudover fastsætter universiteterne selv antal studiepladser.	Pladser tildeles på baggrund af eksamensresultater fra ungdomsuddannelsen. For visse uddannelser (Medicin, artistiske uddannelser m.fl.) bruges også adgangstest, portfolio og/eller interview. I særlige tilfælde kan ansøgere få ganget deres karaktergennemsnit (f.eks. socialøkonomisk udsatte ansøgere eller ansøgere fra det oprindelige folk)
New Zealand	Ukendt	Pladser tildeles på baggrund af kriterier, som universiteterne selv opstiller.
Singapore	Antal studiepladser fastsættes af ministeriet i samarbejde med universiteterne.	Pladser tildeles pga. kriterier som universiteterne selv opstiller.
Sydkorea	Siden 2016 har ministeriet øget antal studiepladser på studier i efterspørgsel, og	Pladser tildeles på baggrund af eksamensresultater fra ungdomsuddannelsen samt den nationale adgangstest.

	sænket antal studiepladser på studier med høj arbejdsløshed.	Ofte kræver universiteterne også en yderligere adgangstest, organiseret af dem selv.
Japan	Ukendt	Pladser tildeles på baggrund af to adgangstest, den ene er national og den anden er administreret af universitetet selv.
Hong Kong	Ukendt	Pladser tildeles igennem det nationale optagelsescenter. Det er også muligt at blive optaget på baggrund af en anbefaling fra rektor fra ungdomsuddannelse, hvis ansøgeren har udvist særlige talenter.

Kilder:

Sverige: Universitetskanslersämbetet, www.uka.se, www.antagning.se, www.uhr.se

Norge: Oplysninger fra NOKUT i Norge og <http://www.samordnaopptak.no/info/opptak/>

Finland: http://www.oph.fi/english/education_system/higher_education - Finnish National Agency for Education og NUFFIC

De Nederlandse organisatie voor internationalisering in onderwijs: <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-finland.pdf>

Nederlandene: Relevante styrelser og ministerier i Nederlandene

Belgien: Naric-Vlaanderen og Eurydice

Tyskland: Study-in-Germany

Østrig: ENIC NARIC Austria

Schweiz: <https://www.swissuniversities.ch/>

Frankrig: <http://www.onisep.fr/Choisir-mes-etudes/Au-lycee-au-CFA/Entrer-dans-le-superieur/Decouvrir-Parcoursup-2018/Parcoursup-plateforme-d-admission-dans-le-superieur>

England og Skotland: UK NARIC, Universities and Colleges Admissions Service (UCAS), Storbritannien, <https://www.ucas.com/> <http://www.studyinscotland.org/>

Irland: Eurydice

USA: Innovation centre Denmark, Silicon Valley

Canada: Relevante styrelser og ministerier i Canada

Australien: Relevante styrelser og ministerier i Australien

Singapore: Relevante styrelser og ministerier i Singapore

Sydkorea: Ministry of Education, Republic of Korea og <http://www.oecd.org/education/Education-Policy-Outlook-Korea.pdf>

Japan: NUFFIC, De Nederlandse organisatie voor internationalisering in onderwijs: <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-japan.pdf>

Hong Kong: Education Bureau, The Government of the Hong Kong Special Administration Region

Universiteterne i Danmark fastsætter selv antallet af studiepladser, bortset fra en række specifikke uddannelser som er centralt dimensioneret (f.eks. medicin, odontologi, m.fl.). Fastsættelsen af antal studiepladser skal bl.a. ske under hensyntagen til muligheden for at give forskningsbaseret undervisning med kvalificerede undervisere og imødekomme samfundets behov for uddannelse inden for det pågældende fagområde. I 2014 blev det politisk besluttet at indføre ledighedsbaseret dimensionering af optaget til de videregående uddannelser. Modellen dimensionerer uddannelser med systematisk overlighed, således at der er indført et loft over det maksimale optag på disse uddannelser fra 2015 og frem.

For langt de fleste lande gælder det, at universiteterne som udgangspunkt selv fastsætter antallet af studiepladser, men at visse uddannelser (såsom medicin, tandlæge, farmaceut, jordmoder, lærer, pædagog, m.fl.) er dimensioneret fra centralt hold.

I Finland, Singapore og Sydkorea er alle studiepladser uanset uddannelse fastsat gennem en forhandling mellem ministeriet og universiteterne.

I Frankrig og Holland er man garanteret optag på en bacheloruddannelse hvis man møder nogle fastsatte minimumskrav, og det endelige antal af studiepladser afhænger således af antallet af ansøgere (undtaget uddannelser som medicin mv.).

Nogle lande har centralt organiseret optag ligesom i Danmark, andre har en kombination, og i visse lande står universiteterne selv for optagelsesproceduren.

Danmark adskiller sig i international sammenhæng ved at en overvejende del af optaget til bacheloruddannelserne er baseret alene på karakteren fra den adgangsgivende gymnasiale eksamen. Det gælder til gengæld i flere lande, at en bestået gymnasial eksamen er et adgangskrav, herunder krav til fag på bestemte niveauer. I mange lande suppleres dette adgangskrav med yderligere krav til optag. Nedenstående beskrives optagelsesformer på bachelorniveau i England, Holland og Sverige.

1.4.1 England

I England søger alle ansøgere til bacheloruddannelserne optag via en central portal ligesom i Danmark. Der betales 13 pund for én ansøgning og 24 pund, hvis man søger optagelse flere steder. Der kan være forskellige ansøgningsfrister. På nogle universiteter (Oxford, Cambridge) og specifikke uddannelser (f.eks. medicin, dyrlæge), søges der om optag næsten et år i forvejen, og optagelsesprocessen er mere krævende end på andre uddannelser. Kun ansøgere med topkarakterer og fag på højniveau i de krævede fag kommer i betragtning. Disse kvalifikationer står ikke alene, men suppleres med en adgangsprøve og interview.

Det gælder generelt i England, at ansøgerne udvælges på grundlag af flere informationer, hvoraf tidligere præstationer (f.eks. karakterer fra den adgangsgivende eksamen) er én blandt flere faktorer. Der er studieafgift på alle universiteter.

1.4.2 Nederlandene

I Nederlandene har optagelsessystemet undergået en del forandringer de sidste par år. Tidligere var det alene et krav, at ansøgerne skulle opfylde de formelle adgangskrav (typisk en afsluttet studentereksamen og specifikke adgangskrav) for at blive optaget. På uddannelser med flere kvalificerede ansøgere end ledige studiepladser blev ansøgerne fordelt ved lodtrækning. Lodtræknings- og kvotesystemet er helt afskaffet fra optaget i 2017.

Ansøgerne søger ind via en central portal. Samme uddannelse kan kun søges på to forskellige udbudssteder. For populære uddannelser med flere ansøgere end studiepladser (f.eks. medicin, tandlæge) kan der kun søges om optag på ét udbudssted. Ansøgerne til adgangsbegrænsede uddannelser er igennem en udvælgelsesprocedure over flere runder. F.eks. bliver ansøgerne til medicin vurderet i forhold til såvel deres kognitive som ikke-kognitive karakteristika og færdigheder, samt hvor grundigt de har sat sig ind i studiet. Det er en procedure på flere videregående uddannelsesinstitutioner, at de studerende efter ansøgningstidspunktet og inden endelig optagelse inviteres til en matching-dag. I Nederlandene afsluttes forløbet dog med en test og ofte også en samtale.

1.4.3 Sverige

I Sverige ligner optagelsesproceduren meget det danske optagelsessystem. De formelle optagelseskrav er, som i Danmark, bestående fag på gymnasialt niveau, krav til specifikke niveauer i udvalgte fag samt eventuelle karakterkrav. Ligesom i Danmark er der forskellige optagelseskvoter, men i Sverige er der fem kvoter. Den ene af kvoterne ligner kvote 1 i Danmark (optag på karaktergennemsnit fra gymnasiet).

Sverige har desuden en såkaldt "högskoleprov" (HP), som tester, om ansøgere er egnede til at gennemføre en videregående uddannelse. Ansøgere bliver blandt andet testet i matematik, svensk og engelsk. HP er et supplement til eksamensbeviset og kan være med til at [øge chancen] for at blive optaget, men HP erstatter ikke de generelle og specifikke adgangskrav. Mindst en tredjedel af de studerende bliver optaget med HP. Prøven koster cirka 350 svenske kroner, og det er muligt at tage prøven to gange årligt.

1.5 Økonomi

I de fleste af de adspurgte lande er der egenbetaling på universiteterne. Kun i Danmark, Sverige, Finland og Tyskland kan studerende optages på en videregående uddannelse uden egenbetaling. I Skotland er den første grad gratis, mens kandidatuddannelsen (eller bacheloruddannelse nummer to) er selvfinansieret af den studerende. I Norge, Belgien, Frankrig og Østrig er det et mindre beløb, de studerende skal betale. Her koster det under 1000 euro i afgifter om året. I Schweiz, USA, Canada, Singapore, Japan, Sydkorea, Hong Kong, Australien og New Zealand kan det koste mellem 1000 og 14.000 euro om året for et offentligt universitet. Private universiteter er dyrere i alle lande.

I Danmark, Sverige, Finland og England modtager størstedelen af de studerende uddannelsesstøtte³. I Norge, Tyskland og Irland modtager mindre end halvdelen af de bachelorstuderende uddannelsesstøtte⁴. Uddannelsesstøttesystemet i Danmark er internationalt set blandt de højeste.

Præcise sammenligninger er dog vanskelige, da indirekte støtte, f.eks. boligsikring, skattefradrag eller familieydelse til forældrene er udbredt i store dele af Europa. Ligeledes skal egenbetaling på universiteterne ses i lyset af forskellige muligheder for statsgaranterede (og rentefrie) studielån, som også varierer betydeligt på tværs af landegrænser. Af tabel 4 fremgår studieafgifter og studiestøttemuligheder for den studerende i de udvalgte lande.

Tabel 4: Studieudgifter og studiestøttemuligheder for den studerende

Land	Studieudgifter for den studerende, pr. år	Studiestøttemuligheder for den studerende, pr. måned
Danmark	Ingen	Stipendium (SU): ca. 6090 DKK/md Lån (SU-lån): ca. 3100 DKK/md. Mulighed for slutlån på ca. 8000 DKK/md i op til 12 måneder, hvis man ikke har flere SU-klip tilbage.
Sverige	Ingen	Stipendium: ca. 2100 DKK/md. Lån: ca. 5400 euro/md. Mulighed for reduceret lån og stipendium ved deltidsstudie.
Norge	Offentlig: ca. 600-1000 DKK Privat: ca. 45.000 DKK	Lån: ca. 5300 DKK/md. Op til 40 pct. af lånet kan konverteres til et stipendium, hvis uddannelsen består, hvis man ikke tjener for meget og hvis man ikke bor hjemme. Hvis den studerende forsinkes, ydes der kun ikke-konverterbare lån.
Finland	Ingen	Stipendium: ca. 4000 DKK/md Lån: ca. 3000 DKK/md

³ Kan enten være universal uddannelsesstøtte, som i Danmark, eller behovsbestemt uddannelsesstøtte, som ofte udregnes på baggrund af indkomst, familiestørrelse, geografi, m.m.

⁴ Eurydice (2016). National Student Fee and Support Systems in European Higher Education 2016/17, s. 17

Nederlandene	Ca. 15.000 DKK	Statslån: Maks. ca. 770 DKK/md. Tilbagebetalingsperiode på 35 år. Månedlig opkrævning afhænger af personlig indkomst. Supplerende lån (forældreindkomstafhængigt): Maks. ca. 2900 DKK/md. Skal ikke tilbagebetales hvis den studerende afslutter uddannelsen indenfor 10 år.
Belgien (Flanders)	Gennemsnitligt ca. 6600 DKK. Afhængig af forældres indkomst.	Stipendium: (indkomstafhængigt): gennemsnitligt ca. 1100 DKK/md. Supplerende stipendium for særligt trængende: Op til ca. 3300 DKK/md. Ingen studielån.
Tyskland	Ingen	Stipendier: BAföG modtages af alle studerende og kan variere mellem ca. 100 og 5500 DKK/md. Det eksakte beløb udregnes på baggrund af den studerendes socialøkonomiske ophav. Det gennemsnitlige beløb udbetalt pr. studerende i 2015 var ca. 3300 DKK/md. 50 pct. af BAföG skal tilbagebetales (rentefrit), dog maks. ca. 74.000 DKK. Tilbagebetalingen skal påbegyndes seneste 5 år efter dimittering. Deutschlandstipendium uddeles til en mindre gruppe af studerende udvalgt på baggrund af akademisk formåen mv. Lån: Bildungskredit tilbydes til alle studerende uanset forældres indkomst, og kan bruges til at dække leveomkostninger. Der udbetales maks. ca. 54.000 DKK udbetalt i månedlige rater fordelt over 24 måneder. Derudover en række lokale lån og stipendier.
Østrig	Maks. ca. 5400 DKK	Stipendium til den studerende (afhængig af forældreindkomst, juridisk partner, antal familiemedlemmer og akademisk performance): op til ca. 5900 DKK/md. Der findes ligeledes indirekte stipendier til den studerendes familie f.eks. i form af en skattelettelse på op til 432 DKK/md pr. barn, eller familielømmepenge på op til 1200 DKK/md pr. barn. Den studerende kan afkræves tilbagebetaling af stipendier hvis den studerende ikke kan dokumentere beståede eksamener efter 2 semestre. Ingen studielån.
Schweiz	Ca. 6300-11.900 DKK	Stipendier og lån varierer kantonerne imellem. Udregnes på baggrund af leveomkostninger, studieafgifter, forældres indkomst samt om den studerende bor hjemme. I foråret og sommeren 2018 Basel: Stipendier: mellem ca. 550 DKK – 7.500 DKK/md Lån: mellem ca. 550 DKK – 3800 DKK/md
Frankrig	Offentlig bachelor: ca. 1500 DKK Offentlig kandidat: ca. 1900 DKK Offentlig doctorate: ca. 3000 DKK Offentlig ingeniør: ca. 4500 DKK Privat: ca. 22.300-75.500 DKK	Stipendium (afhængig af forældreindkomst, eventuelle egne børn, afstand til institution, det valgte studie og nationalitet): ca. 800-4100 DKK/md. Supplerende stipendium til særlig trængende. Visse steder er der lokalt oprettede stipendier. Der findes også stipendier til studerende med højt gennemsnit fra ungdomsuddannelsen. Statsgaranterede lån via banker (ca. 112.000 DKK i alt).
England	Government-dependent private institu-	Lån til offentligt UNI: op til ca. 6500 DKK/md

	tions: ca. 55.800 DKK	Lån til privat UNI: op til ca. 4300 DKK/md Lån til leveomkostninger (afhængig af hvorvidt hjemmeboende, samt hvorvidt bosat i London): ca. 4800-7500 DKK/md.
Skotland	Første grad: Ingen Anden grad: ca. 57.000-104.000 DKK	Stipendium: ca. 600 DKK/md (hvis man tjener mindre end ca. 160.000 DKK om året) Lån til leveomkostninger (forældreindkomstafhængig): ca. 4000 DKK/md Masterstuderende kan låne yderligere ca. 3800 DKK/md
Irland	Første cyklus: ca. 22.300 DKK Anden cyklus: Besluttet af universiteterne, kan være op til ca. 223.000 DKK	Første cyklus (afhængig af forældreindkomst, familiestørrelse og afstand til institution): 200 DKK - 3700 DKK/md. Studerende som kvalificerer sig til stipendiet får også studieafgifterne betalt på deres vegne.
USA	Offentlige universiteter: In-state: ca. 60.000 DKK/året Out-of-state: ca. 155.000 DKK/året Private universiteter: ca. 210.000 DKK/året	Mulighed for 'scholarships' som ofte kommer fra private organisationer og minder om legater. Mulighed for Institutionelle (fra universiteterne), statslige/lokale og føderale 'grants' som afhænger af forskellige socioøkonomiske og personlige forhold. Mulighed for statslige eller lokale grants (udgør en mindre del end føderale grants). 4 typer føderale grants: - Pell Grant (for særligt økonomisk trængende): op til ca. 3000 DKK/md - Supplement til Pell Grant (FSEOG): op til ca. 2000 DKK/md - Grant til læreruddannelsen (TEACH): op til ca. 1900 DKK/md - Grant til studerende hvis forældre/værge omkom i tjeneste i for USA i Irak eller Afghanistan: op til ca. 2800 DKK/md Den gennemsnitlige udbetaling pr. grantmodtager var i studieåret 2016/17 ca. 4200 DKK/md. I studieåret 2016/17 modtog 7,1 millioner undergrad studerende (32 pct.) et Pell Grant. I studieåret 2014/15, for studerende på et 4-årigt program på et offentligt universitet, modtog 37 pct. af de studerende et føderalt grant, 38 pct. modtog et statsligt/lokalt grant, og 47 pct. modtog et institutionelt grant. På et privat universitet (for-profit) modtog 72 pct. af de studerende føderale grants, 10 procent modtog statslige grants og 31 pct. modtog institutionelle grants Mange typer af studielån; føderale lån, lån hvor universitetet udlåner og private lån via banker. De føderale lån er billigst men ikke rentefrie (med mindre man er særligt økonomisk trængende og kvalificerer sig til det). Der er lavest rente for undergraduates (ca. 4,45 pct.) og højere rente for graduates (ca. 6-7 pct.).
Canada	Ca. 11.200-112.000 DKK	Lån på op til ca. 2600 DKK/md. Tilbagebetaling skal påbegyndes senest 6 måneder efter endt studie.

Australien	Offentlige: Ca. 28.300 DKK Private: Ca. 47.700 DKK (tal fra 2013/14)	Stipendier: Department of Human Services administrerer studiestøtte til studerende til at betale for leveomkostninger. Beløbet afhænger af forskellige socioøkonomiske og personlige forhold. Lån: Staten administrerer Higher Education Loan Program (HELP). Lånet dækker studieudgifter, men ikke udgifter til leveomkostninger. Lånet tilbagebetales gennem en ekstra indkomstskat når dimittenden har fået arbejde og trækkes først når dimittendens indkomst er høj nok. Den studerende kan også vælge at betale beløbet direkte.
New Zealand	Offentlige: Ca. 25.300 DKK (tal fra 2013/14) Studerende betaler 30 pct. selv og får resten betalt af staten. Udgifter kan variere meget.	Statsborgere kan ansøge om studielommepenge (til at dække leveomkostninger) samt et studielån (til at dække studieudgifter). Kun studielånet skal tilbagebetales. Beløb afhænger af alder, bosted, civilstatus og den studerendes egen, partners eller forældres indkomst.
Singapore	Med statsborgerskab: ca. 59.600 DKK Med permanent opholdstilladelse: ca. 84.100 DKK Internationale stud.: ca. 126.600 DKK	Studerende som er statsborgere i Singapore tildeles automatisk et stipendium uden at skulle ansøge. Studerende uden statsborgerskab i Singapore (inklusive studerende med permanent opholdstilladelse) kan også modtage stipendiet, dog med krav om at de arbejder i Singapore 3 år efter endt studie. Stipendiebeløbet afhænger af uddannelsesprogrammet.
Syd Korea	Ca. 20.100-108.000 DKK (medicin ca. 54.400-137.000 DKK)	Stipendium (afhængig af socioøkonomisk ophav): Op til ca. 2300 DKK/md. Lån type 1 (afhængig af forældreindkomst, familiestørrelse og akademisk opnåen i forgående semester): dækker alle studieudgifter samt leveomkostninger på op til ca. 450 DKK/md. Rente på 2,7 pct. Lån type 2 (ikke indkomstafhængig): dækker studieudgifter på op til ca. 476.000 DKK i alt samt leveomkostninger på op til 880 DKK/md. Rente på 2,7 pct. Lån type 3 (afhængig af akademisk opnåen i forgående semester): Tilbydes studerendes som er børn af fiskere og landmænd. Dækker alle studieudgifter. Rentefrit
Japan	Offentlige: ca. 31.300 DKK + et indmeldelsesgebyr på ca. 15.600 DKK	Lån type 1 (rentefrit): for bachelorniveau: ca. 2600-3700 DKK/md. Beløbet varierer afhængig af om den studerede bor hjemme. For kandidatniveau: ca. 2900-5000 DKK/md. Lån type 2 (lav rente): for bachelorniveau: ca. 1700-6700 DKK/md. Beløbet afhænger ikke af, om den studerende bor hjemme.
Hong Kong	Ca. 34.300 DKK	Stipendium (indkomstafhængig) op til ca. 5600 DKK/md Lån: (Indkomstafhængig) op til ca. 3200 DKK/md

Anm.: Der tages forbehold for, at uddannelsesstøtte og stipendier i visse tilfælde kan være opgjort før skat og i visse tilfælde efter skat.

Kilder:

Sverige: Relevante styrelser og ministerier i Sverige

Norge: Oplysninger fra NOKUT i Norge.

Finland: http://www.studyinfinland.fi/tuition_fees_and_scholarships/non_eu_tuition_fees_and_scholarships og

http://www.studyinfinland.fi/tuition_fees_and_scholarships/other_possibilities og <http://monitor.icef.com/2016/01/finland->

[introduces-university-tuition-fees-for-non-eu-students/](#) og http://www.studyinfinland.fi/tuition_fees_and_scholarships og KELA: http://www.kela.fi/documents/12099/0/Studying_benefits_in_euros_Kela.pdf/56ec7558-f8c7-43bb-a51d-d9d2ac52ed86

Nederlandene: Eurydice Facts and Figures: National Student Fee and Support Systems in European Higher Education 2016/17

Belgien: Eurydice Facts and Figures (2016) National Student Fee and Support Systems in European Higher Education 2016/17

Tyskland: Eurydice Facts and Figures (2016) National Student Fee and Support Systems in European Higher Education 2016/17

Østrig: Eurydice Facts and Figures (2016) National Student Fee and Support Systems in European Higher Education 2016/17
Schweiz:

<https://www.swissuniversities.ch/fileadmin/swissuniversities/Dokumente/Lehre/Hochschulraum/Geb%C3%BChren.pdf> og <http://stipendien.educa.ch/de> og <https://www.basel.ch/politik-und-behorden/direktionen/bildungs-kultur-und-sportdirektion/bildung/sekundarstufe-ii/berufsbildung-berufsberatung/ausbildungsbeitraege/beitragschohe>

Frankrig: Frais d'inscription pour la rentrée universitaire 2016 - <http://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/cid20195/droits-scolaire.html> og https://publication.enseignementsup-recherche.gouv.fr/eessr/10EN/EESR10EN_ES_03-social_support_for_students.php

England: <http://www.studyin-uk.com/> UK NARIC

Skotland: <http://www.studyin-scotland.org/> UK NARIC og http://www.saas.gov.uk/_forms/fees_student.pdf

Irland: Eurydice Facts and Figures (2016). National Student Fee and Support Systems in European Higher Education 2016/17

USA: Innovation centre Denmark, Silicon Valley

Canada: Relevante styrelser og ministerier i Canada

Australien: <http://studyassist.gov.au/sites/studyassist/help-payingmyfees/fee-help/pages/fee-help-> og <https://www.humanservices.gov.au/individuals/subjects/payments-students-and-trainees> og <https://www.studyinaustralia.gov.au/SIASearch/SIAScholarshipsList.aspx?ModuleId=13&Keyword> og https://docs.education.gov.au/system/files/doc/other/higher_education_in_australia_-_a_review_of_reviews.pdf

New Zealand: Relevante styrelser og ministerier i New Zealand

Singapore: <https://sutd.edu.sg/fees> og <https://tgonline.moe.gov.sg/tgis/normal/studentViewTuitionGrantSubsidyInfo.action> og <https://www.moe.gov.sg/docs/default-source/document/education/post-secondary/files/post-secondary-brochure.pdf>

Sydkorea: <http://studyinkorea.go.kr> (administered by the Ministry of Education, Republic of Korea) og Korea Student Aid Foundation under Ministry of Education, Republic of Korea: <http://eng.kosaf.go.kr/jsp/main.jsp>

Hong Kong: Education Bureau, The Government of the Hong Kong Special Administrative Region: <http://www.edb.gov.hk/en/edu-system/postsecondary/local-higher-edu/publicly-funded-programmes/index.html>

Japan: Study in Japan, Japan Student Services Organization
http://www.jasso.go.jp/en/study_j/_icsFiles/fieldfile/2017/05/22/sgtj_2017_e.pdf og <https://www.hotcoursesabroad.com/study-in-japan/student-finances/tuition-and-fees-in-japan/> og http://www.jasso.go.jp/en/about/organization/_icsFiles/fieldfile/2017/10/16/jassooutline2017-2018.pdf -.

Hong Kong: Education Bureau, The Government of the Hong Kong Special Administrative Region: <http://www.edb.gov.hk/en/edu-system/postsecondary/local-higher-edu/publicly-funded-programmes/index.html>

Bilag 4b: Besøg hos EU Kommissionen

Om besøget/mødet

Dele af sekretariatet besøgte den 7. september 2017 DG Education and Culture (DG EAC), Bruxelles.

Formålet med besøget var at drøfte kvalitet og relevans i universitetsuddannelser i et europæisk perspektiv og få inspiration til, hvilke lande i Europa, som har gjort sig særlige erfaringer med f.eks. teknologi i undervisningen, og som dermed ville være særligt relevante også at besøge.

Der blev afholdt møder med følgende personer:

- Adam Tyson, Head of Higher Education, DG for Education and Culture, EU Kommissionen
- Deirdre Hodson og Konstantin Scheller, Policy Officers, Digital Education, DG for Education and Culture, EU Kommissionen
- David Crosier, Education and Youth Policy Analysis, Eurydice, Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA)

Spørgsmål og temaer

Sekretariatet havde sendt følgende vejledende spørgsmål inden mødet, som drøftelserne tog udgangspunkt i:

- What are the trends across Europe with regards to modernizing higher education?
- From the perspective of the EU Commission, what are the strengths and weaknesses of the Danish higher education system compared to other European countries? Which countries could we be inspired by?
- In what ways can digitalisation improve higher education, and which countries/universities could we be inspired by?
- How can universities accommodate the growing need for flexibility and life-long learning – and what consequences will this development have for the structure and content of university degrees in the future?
- How have similar countries balanced the supply of both highly specialized skills in some parts of the labor market and general academic skills in others?

Hovedresultater og hovedbudskaber

Resumé fra møde om status og udvikling på universitetsområdet i Europa. Møde med Adam Tyson, Head of Higher Education, DG for Education and Culture, EU Kommissionen

- I Kommissionens perspektiv klarer danske universiteter sig rigtig godt.
- Frafald og beskæftigelsesdata ser gode ud sammenlignet med øvrige EU-lande.
- Det er kendetegnende, at universiteterne klarer sig rigtig godt på forskning og lidt mindre godt på uddannelsesparametre.
- Ser samme mønster blandt øvrige universiteter i "second tier".
- De bedste universiteter i Europa med top-performance inden for både forskning OG uddannelse har andet finansieringsgrundlag.
- Nederlandene er langt fremme ift. reformer på uddannelsesområdet.
- Undersøgelser peger på god læringseffekt ved ProblemBased Learning (PBL). Bruges f.eks. på Maastricht Universitet på juridisk fakultet.

- De fleste lande arbejder med begrænset eller ingen dimensionering (f.eks. kun læge, dyrlæge og lign.). Dog stort frafald i mange andre lande.
- Fremtidens kompetencer: EU Kommissionen vil gerne arbejde i retning af STEAM i stedet for STEM (A=Arts). Erfaringen er, at virksomheder har meget begrænset indsigt i deres kompetencebehov fremover.

Resumé fra møde om digitalt understøttet læring. Møde med Deirdre Hodson og Konstantin Scheller, Policy Officers, Digital Education, DG for Education and Culture, EU Kommissionen

- EU Kommissionen faciliterer en arbejdsgruppe bestående af medlemslande om digital understøttet læring – for hele uddannelsessystemet – som primært har to fokusområder:
 - Digital skills and competencies
 - Impact of digital technologies on teaching and learning
- Arbejdsgruppen har udarbejdet et *framework for digital competences for teachers and learners*.
- Digital understøttet læring er et område i stor udvikling, og der er få resultater eller svar.
- Der er sket et skifte fra fokus på teknologier til fokus på pædagogik.
- Et stort fokusområde er kompetenceudvikling for undervisere i brugen af digitale hjælpemidler i undervisningen
- Der findes gode eksempler på universiteter, der arbejder med digital pædagogik og åben uddannelse:
 - Frankrigs fun-mooc.fr er en *national* mooc-plattform baseret på ed-x.
 - TU Delft og Universite de Lausanne er med i front, når det kommer til åben uddannelse med fokus på pædagogik.
 - Virtuelle Hochschule Bayern er en sammenslutning af universiteter i Bayern, som tilsammen udbyder online kurser. De samarbejder også med eksterne (andre universiteter) om at udbyde kurser, som de ikke selv har kapacitet til at udbyde fysisk (f.eks. ved meget små hold) Modellen er online forelæsninger og en lokalt ansat tutor.
 - University of Edinburg er også med fremme og meget innovative, men med fokus på, at læring er en social proces.
 - Italiens arbejde med micro credentials i projektet *Open badge world* – studerende kan tilføje 'badges' til deres eksamensbevis, f.eks. fra internships, osv. Disse badges anerkendes på tværs af universiteter.
 - Anerkendelse af god uddannelse: Forum for Enhancing Teaching and Learning. Nedsat af den irske regering for at styrke anerkendelse af undervisning. Det digitale er en vigtig komponent. Uddeler midler og priser, herunder teaching hero award.
 - UK-baserede JISC's årlige konference kan være relevant at deltage i.

Resumé af møde om EU analyser inden for videregående uddannelser. Møde med David Crosier, Education and Youth Policy Analysis, Eurydice, Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA)

- Relevante aktuelle publikationer for Udvalg om bedre universitetsuddannelser:
 - Modernization of Higher Education in Europe: Academic Staff – 2017
 - The European Higher Education Area in 2015, Bologna Process, Implementation Report

Bilag 4c: Besøg i Norge

Om besøget/mødet

Dele af sekretariatet besøgte den 16.-17. november 2017 Kunnskapsdepartementet i Oslo, Norge.

Formålet med mødet var primært at få viden om det norske uddannelsessystem generelt samt mere specifikt om den norske hvidbog om kvalitetskultur i videregående uddannelser fra 2017. Derudover deltog sekretariatet i en europæisk Peer Learning Activity (PLA) om kvalitetskultur, som EU Kommissionen arrangerede i samarbejde med det norske Kunnskapsdepartement. På PLA'en deltog 14 lande samt en række europæiske interesseorganisationer.

Ved besøget mødtes delegationen med Ingvild Marheim Larsen, Fagdirektør, Universitets- og høyskoleavdelingen, Kunnskapsdepartementet. Derudover var der ifm. den europæiske PLA oplæg fra følgende:

- Espen Aasen, Assisterende departementsråd, Kunnskapsdepartementet (hovedtaler)
- Gro Bjørnerud Mo, Prorektor, Oslo Universitet
- Peter Maassen, Professor, Department of Education, Oslo Universitet

Fra sekretariatet deltog Ragna Petersen og Jette Nielsen.

Spørgsmål og temaer

Udover hvidbogen om kvalitetskultur på videregående uddannelsesinstitutioner, drøftede delegationen følgende temaer med Ingvild Marheim Larsen:

Fleksibilitet mellem universitetsuddannelserne og arbejdsmarkedet

- Har Norge erfaringer med at skabe interaktion mellem uddannelse og arbejdsmarked?
- Er der et arbejdsmarked for bachelorer i Norge?

Adgangskrav til kandidatuddannelser på universiteterne

- Hvilke effekter har adgangskrav på de norske kandidatuddannelser?
- Fortsætter bachelorstuderende direkte på en kandidatuddannelse?
- Hvad gør studerende, der ikke bliver optaget på en kandidatuddannelse?

Afgift på universitetsuddannelserne

- Hvad er baggrunden for, at der er indført en semesterafgift i Norge?
- Har semesterafgiften en effekt på de studerendes studievalg?

Incitamenter til fremragende undervisning på universiteterne / uddannelseskvalitet

- Har Norge gode erfaringer med at skabe incitamenter, der opmuntrer universiteterne til at prioritere god undervisning?

Uddannelsesudbud

- Har antallet af uddannelsesudbud været et tema i Norge?
- I så fald, har der været tiltag for at reducere antallet?

Samme temaer blev drøftet overordnet med PLA-deltagerne fra de øvrige lande.

Hovedresultater og hovedbudskaber

Hvidbog om kvalitetskultur op videregående uddannelsesinstitutioner

Den norske hvidbog om kvalitet i videregående uddannelser har til formål at løfte status for underviserne. Målet er, at der skal være samme status i undervisning som i forskning. Dette understøttes ved fire tiltag:

- Belønning for excellent undervisning.

- Peer-review af uddannelser.
- Konkurrenceudsatte bevillinger til uddannelsesudvikling.
- Indikator portal.

Hensigten er bl.a. at skabe mere engagerende uddannelsesmiljøer med større inddragelse af de studerende i forskningssamarbejde og mere ambitiøse mål for de studerendes læringsudbytte. Undervisnings- og bedømmelsesmetoder skal være mere varierede, og der skal være bedre samarbejde med erhvervslivet.

I forlængelse af hvidbogen har regeringen stillet krav om, at alle universiteter og høyskoler skal etablere meriteringssystemer som bidrager til at udvikling af undervisning værdsættes. Der stilles således krav til, at universiteterne skal implementere meriteringssystemer, men ikke hvordan. Der stilles også krav om, at den pædagogiske kompetenceudvikling fortsætter efter adjunktniveauet.

Øvrige temaer

Det er valgfrit for universiteter og høyskoler, om de vil indarbejde praksiselementer i uddannelserne, men tendensen er, at flere og flere uddannelser gør det. Det blev etableret for flere år siden, at alle uddannelser skal have et råd for samarbejde med aftagerne.

Der skelnes næsten ikke mellem universitets- og høyskoleuddannelser længere. Der findes masteruddannelser på 90 ECTS, hvor der i optaget er fokus på ansøgernes erfaring fra praksis. For nogle bacheloruddannelser er arbejdsmarkedet godt (f.eks. inden for sundhed, økonomi og tekniske uddannelser). På andre områder (f.eks. historie, sociologi) er der ikke tradition for, at bachelorer får job. Derudover kan regionale forskelle spille ind, hvor bachelorer kan få job uden for Oslo på områder, hvor der ikke er et bachelorarbejdsmarked i Oslo.

Der er flere studiepladser på bachelor- end på kandidatuddannelserne. Antallet af studiepladser på kandidatniveauet reguleres ikke centralt, men ansøgerne skal opfylde karakterkrav for at blive optaget på kandidat (ofte er adgangskravet et C = middelkarakter).

Der blev for mange år siden indført en semesterafgift på 500-600 kr. Beløbet opleves som symbolsk. I praksis opfatter den norske befolkning uddannelserne som gratis. Effekten er ikke undersøgt, men formodes at være meget lille.

Der er ca. 900 bacheloruddannelser og ca. 1100 kandidatuddannelser i Norge, men det er vanskeligt at opgøre uddannelsesudbuddet. Data er ikke gode. Der har været en bekymring over små fagmiljøer på universiteterne. Det medførte en strukturreform i 2014-2015, hvor institutioner blev sammenlagt. Uddannelsesudbuddet er et tema i de nye udviklingskontrakter, hvor institutionerne skal gennemgå deres respektive uddannelsesporteføljer. På humaniora er der tidligere gennemført en øvelse, hvor udbud blev gennemgået på tværs af universiteterne med henblik på en forbedret arbejdsdeling.

Norge oprettede i 2010 såkaldte "Sentre for fremragende utdanning" (SFU) som en status, der kan tildeles eksisterende miljøer på universiteterne.

Bilag 4d: Besøg i England

Om besøget

Sekretariatet besøgte den 9. oktober 2017 Higher Education Academy i York sammen med en delegation fra Uddannelses- og Forskningsministeriet. Formålet var at indhente viden om det såkaldte UKPSF (UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education), som er en ramme for anerkendelse af god undervisningspraksis og læringsunderstøttende aktiviteter i videregående uddannelser.

HEA er en almennyttig institution (charity) uafhængig af det politiske system og ejet i fællesskab af Universities UK og GuildHE (en organisation for ledere fra videregående uddannelsesinstitutioner). HEA har til formål at understøtte fremragende undervisning i videregående uddannelser og fremme anerkendelse af professionelle undervisningskompetencer. Hovedaktiviteten er driften af The UK Professional Standards Framework (beskrevet neden for). Herudover står HEA bl.a. for uddelingen af årlige Teaching Excellence Awards, arrangerer faglige workshops og tilbyder skræddersyede hjælpepakker til uddannelsesudbydere, der ønsker at styrke deres undervisning, eller myndigheder der ønsker at styrke deres uddannelsessystem.

Ved besøget i York mødtes delegationen med følgende repræsentanter for HEA:

- Alison Robinson Canham, Assistant Director – professional practice
- Sally Ann Bradley, Professor, Academic Lead (Professional Learning and Development)
- Ian Hall, International Programmes Manager

Fra sekretariatet deltog Christoffer Søndergaard Hansen.

Spørgsmål og temaer

Delegationen havde forberedt følgende spørgsmål til HEA om UKPSF på forhånd:

HEA manages and leads the development of the UKPSF – a nationally-recognised framework for benchmarking success within HE teaching and learning support from 2011.

- *What are the main components and characteristics of the UKPSF?*
- *What triggered HEA to initiate the initiative? (Politics, educational research, stakeholder pressure?)*
- *Which stakeholders were involved in the development - for instance educational researchers?*
- *How has the initiative been received by various stakeholders?*
- *Has any evaluation been performed on the impact and added value with regard to increasing the quality of teaching?*
- *Are any changes under consideration?*
- *Funding?*

Hovedresultater og hovedbudskaber

UKPSF er en ramme for anerkendelse af god undervisningspraksis og læringsunderstøttende aktiviteter i videregående uddannelser (The UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education). Initiativet er udviklet, ledes og videreudvikles af HEA. Det udgør en standard for læringsunderstøttende kompetencer og værdisæt i videregående uddannelser og er i høj grad baseret på en forskningsmæssig forståelse af, hvad der befordrer god undervisning og læring.

UKPSF består af tre dimensioner, der adresserer forskellige aspekter af undervisning og lærings-understøttende aktiviteter

Aktivitetsområder (Areas of activity). Tilrettelæggelse af undervisningsforløb, udvikling af gode læringsmiljøer, udførelse af undervisning, bedømmelse og feed-back, mv.

Kerneviden (Core knowledge). Viden om fagområdet, undervisningsmetoder, pædagogik og læring ift. fagområdet, undervisningsteknologi, undervisningsevaluering mv.

Professionelle værdier (Professional values). Respekt for studerendes forskelligheder, fremme af lige muligheder for læring og motivation blandt studerende, brug af ny viden fra forskning, udvikling af egne kompetencer mv.

Tildeling af fellowship-titler

Undervisere og personer involveret i læringsunderstøttende aktiviteter kan ansøge om anerkendelse i form af en fellowship-titel. Titlen tildeles ud fra en vurdering af ansøgers dokumenterede erfaring og egen beskrivelse af sit arbejde med ovenstående tre dimensioner. Der er fire fellowship-grader, som afspejler forskellige niveauer af evner og erfaring:

- Associate Fellow
- Fellow
- Senior Fellow
- Principal Fellow

De tre første grader retter sig primært mod undervisningspraktikere, mens den fjerde i højere grad retter sig mod studieledere. Der er ikke krav om, at man for at opnå de højere grader først skal have erhvervet de lavere. For hver fellowship-grad er der defineret en række såkaldte descriptors, som nærmere angiver, hvordan man skal have demonstreret sine erfaringer og evner inden for hvert af de tre aktivitetsområder.

92.000 undervisere til dato har opnået en af fellowship-graderne (95.000 inkl. fellows i udlandet), hvilket svarer til omkring en 1/3 af den samlede underviserstab i Storbritannien. Dette dækker samtidig over en betydelig spredning uddannelsesinstitutionerne imellem, hvor fx nogle af de højt estimerede forskningsintensive universiteter ikke har så høj en andel af undervisere med fellowship-titler.

Perspektiver ift. Danmark

Sammenholdt med Danmark findes der ikke i Storbritannien et obligatorisk adjunktpædagogikum. UKPSF kan ses som et lignende træningsforløb, der ud over frivilligheden adskiller sig fra det danske adjunktpædagogikum ved at:

- Tilbyde en progression gennem hele den akademiske karriere
- Anerkende underviserkvalifikationer i form af titler
- Kunne tilgå også af eksterne undervisere, studievejledere mv.
- Have defineret en række fælles, overordnede kvalifikationskrav
- Have tilknyttet en central kvalitetskontrol i form af HEA.

Bilag 4e: Besøg i Finland

Om besøget/mødet

Sekretariatet besøgte fra den 23.-24. november 2017 det finske uddannelsesministerium samt de to universiteter, Aalto University og University of Helsinki.

I ministeriet mødtes sekretariatet med

- Tomi Halonen, Counsellor of Education, Strategic Steering Division
- Ilmari Hyvönen, Senior Adviser, Key Project Team
- Maija Innola, Counsellor of Education, Strategic Steering Division
- Matti Kajaste, Counsellor of Education, Science Policy Team
- Ulla Mäkeläinen, Counsellor of Education, Key Project Team
- Riina Vuorento, Counsellor of Education, Science Policy Team
- Birgitta Vuorinen, Counsellor of Education, Head of Key Project Team

På Aalto University mødtes sekretariatet med

- Prof. Eero Eloranta, Vice President, Education
- Eija Zitting, Head of Learning Services

På University of Helsinki mødtes sekretariatet med

- Sari Lindblom, Vice-Rector
- Nely Keinänen, University Lecture, Member of Teachers Academy
- Mari Pakkala- Weckström, University Lecturer

Fra sekretariatet deltog Adrian Lema og Christoffer Søndergaard Hansen.

Spørgsmål og temaer

Sekretariatet havde på forhånd sendt en række temaer til mødedeltagerne, som dannede udgangspunkt for drøftelserne:

- University structure and movement towards problem-based programs
- Competence-based curricula and student-centered approach in learning
- The special funding for development projects
- Quality measurement (Learn) and link to university funding
- Digitalization and new flexible teaching methods
- Teachers' Academy, including the rewards system
- Quality assessment and evaluation (Learn) as well as link to university funding
- Relationship between teaching and learning at university, including competence-based curricula and student-centered approach in learning

Hovedresultater og hovedbudskaber

I ministeriet fik sekretariatet en overordnet introduktion til det finske uddannelsessystem og de primære udviklingstendenser og reformer de seneste år.

Ministeriet fortalte blandt andet om deres strategi for videregående uddannelse frem til 2030. Strategien udspringer dels af større internationale udviklingstendenser og af budgetnedskæringer, som har ført til en usikkerhed omkring, hvilke mål sektoren skal forfølge i fremtiden. Derfor opstod der et ønske/behov om ny retning. Ministeriet estimerer, at de skal uddanne omkring 5-6000 nye dimittender årligt for at nå deres mål omkring 50 pct. med HE baggrund blandt de 25-34 årige i 2030.

Uddannelsessystemet er som i Danmark opdelt i 3+2, men i praksis tager mange en fuld 5 års uddannelse inden for det samme område. Der er mulighed for at skifte til en anden kandidat, men der er ikke meget mobilitet. Man har forsøgt at lave bredere bacheloruddannelser for at understøtte øget mobilitet.

På University of Helsinki spurgte sekretariatet ind til bredden af bacheloruddannelserne. Her har man lavet færre og bredere bacheloruddannelser for at give studerende en bredere viden og tværfaglig fordybelse, når de begynder på universitetet. For fremtiden skal de studerende derfor specialisere sig løbende under deres uddannelse i stedet for at vælge en specialiseret retning, allerede når de søger ind. På bare tre år har University of Helsinki reduceret antallet af bacheloruddannelser fra 100 til 30. Og fremover vil der som udgangspunkt ikke længere være uddannelser, som optager færre end 40 studerende.

Også Aalto University har reduceret antallet af bachelorindgange til universiteterne fra 40 til 8 for at undgå for mange omvalg og styrke tværfagligheden.

Ministeriet fortalte også om fleksibilitet i uddannelserne, som både et spørgsmål om degrees og udvikle af kompetencer. En modulstruktur kunne være en vej, som kunne gøre det nemmere for dem som er i arbejdslivet fx, så de ikke skal læse en hel uddannelse. Spørgsmålet er, om det skal ske gennem open universities eller på andre måder, og om open universities skal kunne give degrees.

På både Aalto University og University of Helsinki talte sekretariatet primært om god undervisning og entreprenørskab i fokus. Begge universiteter har fokus på, at studerende skal klædes på til fremtidens arbejdsmarked. University of Helsinki har oprettet et undervisningsakademi, hvor de dygtigste undervisere deler viden og erfaringer med god undervisning, og hvor de undervisere, der optages, belønnes økonomisk for at gøre en ekstra indsats for at udvikle deres undervisningspraksis.

På Aalto University arbejder man især med entreprenørskab i uddannelserne. Blandt andet har universitet indført obligatoriske fag i entreprenørskab for alle studerende. De har desuden oprettet entreprenørskabsmiljøet Startup Sauna, hvor studerende kan mødes og udvikle deres idéer til egentlige forretningsmodeller inspireret af startupmiljøer i blandt andet Silicon Valley.

Program

23. november 2017

Ministry of Education and Culture, Department for Higher Education and Science Policy

10.00 Breakfast, Mia Karras and Riina Vuorento will welcome the guests

10.30 Vision and road map of the Research and Innovation Council, Matti Kajaste
http://valtioneuvosto.fi/en/artikkeli/-/asset_publisher/10616/suomesta-vetovoimaisin-ja-osaavin-kokeilu-ja-innovaatioymparisto-tutkimus-ja-innovaationeuvosto-paatti-visiosta-ja-tiekartasta

Higher Education and Research in Finland, Tomi Halonen, Slides available
Government Key Projects, Ilmari Hyvönen

<http://valtioneuvosto.fi/en/implementation-of-the-government-programme>

Discussion

13.00 *Internationalisation guidelines and a vision for higher education and research 2030*
Ulla Mäkeläinen and Maija Innola

<http://minedu.fi/en/vision-for-higher-education-and-research-in-2030>

<http://minedu.fi/en/international-strategy-for-higher-education-and-research>

Committee on Improved University Education, Adrian Lema
Discussion

14.30 *Coffee break*
Discussion

16.00 End of the meeting

24. november 2017

Aalto University

9.30 Welcome and discussions
by Prof. Eero Eloranta, Vice President, Education
Eija Zitting, Head of Learning Services
Proposed topics

- Pedagogical change at programme- and institutional-level
- University structure and movement towards problem-based, multidisciplinary programmes including design thinking
- Competence-based curricula and student-centred approach in learning (Eija)
- Digitalization and new flexible teaching methods

11.00 Visit and intro of Design Factory
Visit to and introduction of Aalto Design Factory incl. Design Factory Global Network by Prof. Kalevi Ekman

Aalto Design Factory (ADF) is Aalto University's experimental co-creation platform for education, research and application of product design. Theory and practice are strongly connected in problem-based learning projects that are often carried out in partnership with industry and other partners.

11.30 Visit and intro of [Startup Sauna](#)

by Kasper Suomalainen, Community Director

Startup Sauna co-working space is the focal point for entrepreneurial activities in Finland. Aaltoes, Europe's largest student-run entrepreneurship community, and Startupilfers, an internship program sending students to Silicon Valley, Tokyo and Shanghai to work at startups were born and headquartered here. Startup Sauna program, Nordic's most prominent accelerator, and Slush, the world's leading startup conference also have roots here, making the space home to a vibrant entrepreneurial community.

24. november 2017

University of Helsinki

14.00	Teachers' Academy – <i>Members of Teachers' Academy</i>
Nely Keinänen, University Lecture, Member of Teachers Academy
Mari Pakkala- Weckström, University Lecturer
14.30	Big Wheel education reform
Sari Lindblom, Vice-Rector
15.00	Support structures for high quality teaching
Sari Lindblom, Vice-Rector

Bilag 4f: Besøg i Sverige

Om besøget/mødet

Dele af sekretariatet besøgte fredag d. 17. november 2017 Lunds Tekniska Högskole (LTH), som er en del af Lunds Universitet. Vært for mødet var Torgny Roxå, som er leder af *Genombrottet*, den pædagogiske enhed ved LTH. Endvidere fortalte Annika Mårtensen, der er uddannelsesdekan ved LTH om belønningssystemet set fra et ledelsesmæssigt perspektiv.

Formålet med mødet var primært at få dybdegående viden om det pædagogiske akademi, hvori undervisere fra LTH kan optages, såfremt de opfylder pædagogiske og didaktiske kriterier. I forlængelse heraf var ledelsens fokus på pædagogisk udvikling blandt underviserne centrum for drøftelserne.

Sekretariatet mødtes derudover med Hege Markussen, Uddannelsesleder ved det humanistiske og teologiske fakultet (Kansli HT), Ann-Kristin Wallengren, Institutleder ved institut for sprog og litteratur og Mattias Fall, arbejdsmarkedskoordinator ved det humanistiske og teologiske fakultet.

Spørgsmål og temaer

På Lunds tekniske högskole var temaerne:

- Belønningssystem og de pædagogiske akademi
 - o Baggrund for etablering af Akademiet
 - o Ledelsens rolle
 - o Ansøgningsprocedurer og bedømmelse i det Pædagogiske Akademi. Hvordan foregår det konkret?
 - o Omfang og udbredelse
 - o Hvor mange søger om optagelse i akademiet?
- Prioritering af undervisning generelt på Lunds Universitet
 - o Hvordan og hvornår udvikles der pædagogiske akademier på de øvrige fakulteter? (https://www.med.lu.se/pedagogisk_akademi),

På Kansli HT - Humanistiska och teologiska Fakulteterna var temaerne:

Uddannelsesledelse:

- Forhold mellem uddannelsen og de fritstående kurser
- Hvordan inddrages arbejdsmarkedets behov i udviklingen af uddannelserne?

Uddannelsesstruktur:

- Det danske uddannelsessystem adskiller sig fra det svenske, idet vi kun har en to-årig kandidatgrad. Hvad er din/jeres vurdering af den svenske 1-årige magistergrad?
- Er der nogle BA-uddannede, der finder job og vender tilbage til universitetet?
- Hvordan reguleres overgangen til magister-/masteruddannelse i Sverige?

I rapporten indgår casen om i kapitel 12, *Ledelsesmæssige rammer for universitetsuddannelserne*, jf. neden for.

Svensk og finsk belønning af gode undervisere med afsæt i undervisningsportfolier

På Lund Tekniska Högskola (LTH), der er et fakultet på Lunds Universitet, har man i flere årtier arbejdet med at styrke kvaliteten af undervisningen. Særligt kan fremhæves det "Pedagogiska Akademi", hvor alle fakultetets undervisere kan søge om at få deres pædagogiske kompetencer fagfællebedømt og blive påtaget i Akademiet som *Excellent Teaching Practitioner* (ETP).

Udgangspunktet er et peer-review af undervisningsportfolierne, som skal dokumentere kvaliteten og kvalitetsforbedringerne af undervisningen. Peer-reviewet skal samtidig understøtte, at der udvikles en peer-kultur for undervisning, som det er velkendt for forskningen. På LTH belønnes den dygtige underviser med et fast løntillæg på 2000 SEK og et økonomisk tilskud til instituttet, hvor underviseren er ansat. Ifølge underviserne er løntillægget en vigtig motivation for at forbedre undervisningen.

Eksempler på opfølgning på undervisningsevalueringer i andre lande

På Lunds Universitet drøfter undervisere, studerende og studieledere i fællesskab nøgletal for undervisningsevalueringer. Som led i opfølgningen bliver resultatet af kursusevalueringer og eventuelle beslutninger om kursusændringer præsenteret for de studerende næste gang kurset bliver afholdt.

Hovedresultater

Hovedresultater fra LTH:

Kultur om excellent undervisning:

- På LTH har man arbejdet på at udvikle akademiet og en god kultur om undervisning siden 1998. Det kræver tid og tålmodighed.
- Der er både intern og ekstern motivation forbundet med at gøre undervisningen bedre på et universitet
- *Intern, forstået som individets egeninteresse:*
 - o Hvis kollegaerne synes, god undervisning er vigtigt, så vil den enkelte medarbejder også selv vurdere det vigtigere. Der arbejdes konkret med begrebet "Disciplinary communities", der dækker over gruppedynamikken omkring god undervisning. Man taler om undervisning, giver feed back mv.
- *Ekstern: Egentlig belønning:*
 - o Optagelse i det pædagogiske Akademi udløser 2.000 SEK i månedlig løn, samt en årlig bonus på 115.000 SEK til instituttet.
- Væsentligt, at også ledelsesniveauerne på LTH får titlen som *Excellent Teaching Practitioner*. Det har stor signalværdi og er vigtigt i forståelsen.
- Hvis man skal ansættes som forsker på LTH, så kræver det enten et 10-ugerskursus (udover "Adjunktpædagogikum") eller man er optaget i det Pædagogiske Akademi som ETP.

Brug af studenterevalueringer

- På Lunds Universitet anvendes det australske koncept *Course Experience Questionnaire* (CEQ), der har til formål at kunne sammenligne kursusresultaterne på tværs af enheder (fakulteter, universiteter).
- Proces: Studielederne får resultaterne af CEQ, hvorefter der holdes et møde med studieleder, underviser og 2-3 udvalgte studerende. Sammen med de statistiske oplysninger og de kvalitative data (fritekstfelter) bliver der lavet en slutrapport, som publiceres og mailes til alle studerende. Mailen indeholder blandt andet information om, hvordan der skal ske justeringer af kurset på baggrund af erfaringerne.
- Fritekstsvarerne er gode for underviserne – der er samtalen og fortolkningen, der er udviklende og giver positiv feedback. CEQ bliver også anvendt/reflekteret over i ansøgningen til ETP.

Hovedresultater fra Kansli HT - Humanistiska och teologiska Fakulteterna.

Uddannelsesopbygning

- Generelt har man i de typiske uddannelser på humanistisk og teologisk fakultet 90 ECTS-point, der ligger fast og 90 point, som man kan sammensætte efter eget ønske.
- Mange af de små, kulturbærende fag findes på humanistisk og teologiske fakultet, og der er derfor stor værdi i, at de studerende selv sammensætter uddannelsen, og derved skaber en vis form for specialisering på højt niveau.
- Det bør være muligt at kunne udbyde sproguddannelser, også selvom det ikke "kan betale sig" rent samfundsøkonomisk. Men det er en del af kulturarven.

Uddannelsesstruktur

- Ved optagelse på kandidatniveau, er det gængs, at de studerende udarbejder en form for motiveret ansøgning, hvori de redegør for, hvordan de forestiller sig, at kandidatuddannelsen bidrager til deres samlede uddannelsesforløb.
- Efter bacheloruddannelsen, som varer 3 år, eksisterer der både masterniveau (1-årig) og kandidatniveau (2-årig). Tendensen er, at de fleste gennemfører en toårig kandidatuddannelse.
- Magistergraden opfattes delvist som et levn fra tiden før Bologna, om end der findes eksempler på, at magistre har høj beskæftigelse og høj løn. Dette gælder fx økonomisk institut på Lunds Universitet, hvor den 1-årige mastergrad vurderes meget attraktiv, og dimittenderne har høj beskæftigelsesgrad og høj løn.
- Tidligere har man kunnet ansøge om ph.d. med en magistergrad, men det sker sjældent, at det ikke er kandidatniveauet, der kvalificerer til ph.d.
- Det er muligt at finde job efter endt bachelor, men det varierer meget med dels branche, dels geografi. Det er normen, at man gennemfører sin kandidatuddannelse i umiddelbar forlængelse af endt bacheloruddannelse.

Bilag 4g: Besøg i Schweiz

Om besøget/mødet

Dele af sekretariatet besøgte den 13. december 2017 Universität Zurich (UZH) og Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften (ZHAW), Zurich.

Formålet med mødet var primært at få viden om det schweiziske uddannelsessystem generelt, og mere specifikt om relationen til arbejdsmarkedet og overgang mellem bachelor- og kandidatstudiet.

Ved besøget mødtes delegationen med følgende fra UZH: Dr. Thomas Hidber, vicedirektør og chef for Uddannelsesudvikling, Dr. Chantal Kottler, Internationale relationer og Anna Leupold, teamleder Uddannelsesudvikling. Fra ZHAW mødes delegationen med Dr. Florian Keller og lektor Christoph Ebnöther, ZHAW.

Dr. Chantal Kottler, International Relations Office
Dr. Thomas Hidber, Head of Academic Program Development
Dr. Anna Leupold, Team Leader Academic Program Development

UZH er det største universitet i Schweiz.

Fra sekretariatet deltog Adrian Lema, Line Bækgaard og Gunvor Faber-Madsen.

Spørgsmål og temaer

Delegationen drøftede følgende temaer med UZH og ZHAW:

Fleksibilitet mellem universitetsuddannelserne og arbejdsmarkedet

- Har Schweiz erfaringer med at skabe interaktion mellem uddannelse og arbejdsmarked?
- Er der et arbejdsmarked for bachelorer i Schweiz?
-

Adgangskrav til kandidatuddannelser på universiteterne

- Fortsætter bachelorstuderende direkte på en kandidatuddannelse?
- Hvad gør studerende, der ikke bliver optaget på en kandidatuddannelse?
- Hvad er regler om overgang fra bachelor- til kandidatstudiet?
- Hvilke effekter har evt. adgangskrav?

Uddannelsesudbud

- Har antallet af uddannelsesudbud været et tema i Schweiz og på institutionerne?
- I så fald, har der været tiltag for at reducere antallet, og hvordan har processen i givet fald været?

Incitamenter til fremragende undervisning på universiteterne / uddannelseskvalitet

- Er prioritering af uddannelse og incitamenter til fremragende undervisning et tema på institutionerne?
- Hvordan arbejder institutionerne med kvalitet og fremme fremragende undervisning?

Curriculum

- Hvordan arbejdes med justering af curriculum, herunder refleksion af efterspurgte og anvendelige kompetencer på arbejdsmarkedet.

Governancestrukturer og kvalitetssikring

- Ledelsesinformation om uddannelsernes kvalitet til de forskellige ledelsesniveauer.
- Hvem har det faglige ansvar for tilrettelæggelse af undervisning af høj kvalitet, og er der knyttet formelle ledelsesmæssige kompetencer hertil?

Derudover blev følgende temaer om nationale forhold drøftet med UZH:

- Hvad er de aktuelle hovedemner i den uddannelsespolitiske debat i Schweiz, eksempelvis antal - uddannelsesudbud og bredde/specialisering bacheloruddannelserne?
- Styringsrelationen mellem stat/region og institutionen.

Hovedresultater og hovedbudskaber

Struktur

I Schweiz eksisterer et "tosporet uddannelsessystem", der udgøres af henholdsvis et praktisk orienteret (vocational training) og akademisk (higher education) uddannelsessystem. På samfunds-niveau eksisterer en stærk fortælling om, at der ikke kan træffes et "forkert" uddannelsesvalg, og denne fortælling er blevet understøttet af skiftende regerings fokus på sammenhæng og over-gange mellem de forskellige institutions- og uddannelsestyper. Fortællingen hjælpes på vej af et omfangsrigt vejledningssystem fra 7. klasse, der endvidere har et stærkt arbejdsmarkedsfokus. Uddannelsesvejledningen i Schweiz varetages af én aktør, der er gennemgående fra grundskolen og videre frem.

Efter danske forhold sker der en tidlig opdeling af eleverne allerede i 7. klasse i forhold til enten en akademisk orienteret eller praktisk orienteret uddannelsesvej. Kun ca. 20 pct. af de unge i fortsæt-ter herefter på en studieforberegende, gymnasial uddannelse og 2/3 påbegynder en erhvervsud-dannelse.

Skiftet mellem de to spor i det schweiziske uddannelsessystem går primært fra det praktiskorien-terede system mod det akademiske, og typisk via Universities of Applied Sciences, der også ud-byder bacheloruddannelser svarende til niveau 7 i kvalifikationsrammen. Det er på forhånd define-ret, imellem hvilke uddannelsesområder sporskiftet kan ske.

En meget stor del af de studerende på UAS'erne har en erhvervsuddannelsesbaggrund og har kva-lificeret sig via en specifik eksamen (Federal Vocational Baccalaureate). ZHAW oplyste, at 80 pct. af deres studerende kommer ad denne vej. Mindst ét års praktisk erfaring fra en arbejdsplads er en forudsætning for at blive optaget på ZHAW. Grundlæggende bliver alle med et adgangsgivende grundlag optaget, og efter 1 år foretager ZHAW en vurdering af, om den studerende lever op til de akademiske krav, og på den baggrund kan 30 pct. af de 1.-års studerende ikke fortsætte. Det er individuelt for UAS'erne,

De to typer universiteter udbyder delvist uddannelser inden for de samme fagområder, fx ingeni-øruddannelser, uddannelser inden for økonomi, sundhed mv. UAS'erne adskiller sig fra de ordinære universiteter ved at være praksisrettede, og 58 pct. af de bachelorstuderende arbejder i en virk-somhed sideløbende med, at de gennemfører deres uddannelse på deltid. De fleste studerende på UAS afslutter således også deres uddannelsesforløb efter endt bachelor, hvilket er i overens-stemmelse med regeringens forventning. ZHAW oplyser, at en bacheloruddannelse på et UAS me-re opfattes som videreuddannelse end som en ny uddannelse, samtidig er ZHAW opmærksom på, at de bachelorstuderende som har et job parallelt med studierne skal udfordres akademisk, da der er en tendens til, at de fokuserer snævert på, hvad der skal til for at nå i mål. Det kan være en ud-

fordring for de studerende at finde balancen mellem studie- og arbejdsliv og leve op til forventningerne.

Overgang og beskæftigelse

I Schweiz kan bachelordimittenderne fra de klassiske universiteter altid vende tilbage og gennemføre en kandidatuddannelse, hvis de vælger ikke at fortsætte direkte.

Ved UZH kan man efter afbrud mellem bachelor og- kandidatstudium komme tilbage til den studieretning inden for hvilken, bacheloruddannelsen er afsluttet. To tredjedele af de akademiske bachelorer går direkte videre til en kandidatuddannelse. For medicinstudiet og jura er overgangen 100 pct., mens under 60 pct. af de humanistiske bachelorer fortsætter direkte på en kandidatuddannelse. Ca. 10 pct. skifter til en anden studieretning, men det kræver supplerende. Mange kommer tilbage efter ét år og fortsætter på et kandidatstudium.

Der er intet retskrav for de studerende til en kandidatuddannelse på UAS'erne, det er alene op til UAS at bestemme, hvor mange de vil tage ind på kandidatuddannelser. Samtlige kandidatstuderende har et job parallelt med deres studium.

På UZH skelnes der som sådan ikke mellem om de studerende er heltids- eller deltidsstuderende. UZH oplyste, at det er meget almindeligt, at de studerende i praksis er deltidsstuderende, og der er ikke fokus på fremdrift og færdiggørelse. Typisk varer kandidatstudiet 3-4 år.

Der er generelt lav ledighed for både bachelor og kandidater. Den ligger på 4-6 pct. 1 år efter dimission fra UZH. Generelt er det indtrykket på UZH, at de studerende selv er gode til at finde ud af, hvor der er fornuftige fremtidsmuligheder.

ZHAW pegede på, at der i uddannelserne er en tydelig kobling til arbejdsmarkedet. Virksomhederne har indflydelse på curriculum bl.a. via drøftelser i advisory boards.

Udbud

På foranledning af dekanerne på UZH med stort fokus fra bestyrelsen er antallet af uddannelsesudbud bragt ned fra 674 til 491 fordelt på 208 bacheloruddannelser og 283 kandidatuddannelser. Det har været en vanskelig proces, som kræver ledelsesfokus. Der har tidligere manglet koordination mellem fakulteterne, men fra 2018 skal nye uddannelsesudbud godkendes af en udvidet universitetsledelse (rektorat, dekaner, samt VIP/TAP/studenter-repræsentanter), hvilket er blevet velmodtaget på universitetet.

Fokus på undervisningskvalitet

UZH har i mange år haft en undervisningsfond, hvor studieleder og underviser kan søge om midler til udvikling af undervisning (ca. 60.000-250.000 kr.).

Ved UZH har der i de senere år været en stor fokus på udvikling af underviserkompetencer. Underviserne tilbydes 1-årige og 2-årige forløb i didaktisk videreuddannelse. Det 2-årige forløb (Certificate of advanced studies i didaktik) er både for interne og eksterne deltagere, der er et deltagergebyr. Desuden er der særlige didaktiske videreuddannelseskurser rettet mod professorer. Der er stigende forventning om, at underviserne følger kurserne. Som led i ansættelsesproceduren anvendes undervisningsportfolier, prøveforelæsninger, afholdelse af seminarer, hvor ansøgeren interagerer med de studerende. UZH har oplevet, at ansøgere af fravalgt pga. seminar, der ikke fungerede.

UZH skal institutionsakkrediteres om 2-3 år, vejledningen er baseret på *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area* (ESG), men det er op til den enkelte institution at udvikle og etablere et relevant kvalitetssikringssystem.

UZH har organiseret undervisningsevalueringer, så de gennemføres for alle bachelor- og kandidatuddannelser ved det enkelte fakultet, og universitetets syv fakulteter er igennem undervisningsevalueringerne over et fastlagt tre-semesterforløb. Universitetet anbefaler, at underviserne sætter tid af i undervisningen til, at de studerende kan besvare undervisningsevalueringen online. Underviserne drøfter resultaterne med de studerende og universitetets undervisningsevalueringssenhed afrapporterer til studieledere, fakultetsledelse og rektorat samt studenterorganisationer.

Derudover kan den enkelte underviser bede om, at der gennemføres en mere individualiseret undervisningsevaluering som supplement til den centralt organiserede undervisningsevaluering. Resultaterne af denne evaluering sendes kun til den underviser, der er blevet evalueret. Formålet er at udvikle den enkeltes undervisningskompetencer.

Bilag 4h: Besøg i Frankrig

Om besøget/mødet

Under besøget i Frankrig fra den 5. oktober-6. oktober 2017 besøgte sekretariatet det franske uddannelsesministerium, bystyret i Paris samt de to universiteter, Université Paris Descartes og Sciences Po.

Spørgsmål og temaer

Temaer i drøftelserne med ministeriet:

- Uddannelsesudbud, specialiseringsformer og optag.
- Studieaktivitet og faglige krav til de studerende.
- Universitetsuddannelsernes struktur og rammebetingelser.
- Kandidat- og bachelorarbejdsmarkeder.
- "Good practice", herunder:
 - o Prioritering af god undervisning.
 - o Forskningsbaseret.
 - o Udvikling af curriculum.
 - o Anvendelse af IT i undervisningen.
 - o Engagerende undervisningsformer.

Temaer i drøftelserne med OECD:

- Trends inden for higher education (HE)
- Styrker og svagheder ved det danske videregående uddannelsessystem
- Digitalisering i videregående uddannelse
- Livslang læring og betydning for struktur og indhold i uddannelserne
- Incitamentstrukturer til excellent undervisning

Temaer i drøftelserne med universiteterne:

- Livslang læring
- Curriculum- og uddannelsesopbygning
- Excellent undervisning

Hovedresultater

Hovedpunkter fra turen

- Frankrig arbejder ligesom Danmark med at tilpasse hele uddannelsessystemet og i særdeleshed universitetsuddannelserne til fremtidens arbejdsmarked.
- Det franske uddannelsessystem adskiller sig særligt fra det danske ved at have et to-strengt universitetssystem med forskellige optagelsessystemer, hvor de offentlige universiteter er forpligtede til at optage alle studerende, der søger, mens de prestigefyldte grandes écoles kan selekttere baseret på optagelsesprøver.
- Den franske grande école, Sciences Po, har fokus på at skabe gode og arbejdsmarkedsrelevante uddannelser ved at kombinere forskningsbaseret undervisning med en høj grad af praksisnærhed.
- OECD identificerer en stigende efterspørgsel på mere avancerede generelle kompetencer som f.eks. kreativitet og kritisk tænkning i takt med øget automatisering, globalisering og digitalisering.
- Samtidig peger OECDs analyser i retning af et stigende uddannelsesniveau på tværs af OECD-landene, men identificerer samtidig udfordring i forhold til basale matematiske og sproglige færdigheder i befolkningerne (PIAAC).
- OECD er optaget af at måle uddannelsesudbytte, og opfordrer til et fortsat fokus herpå.

Institutionsbesøg

Sekretariatet besøgte fredag d. 5/10 det anerkendte offentlige universitet inden for sundhedsvidenskab, Paris Descartes, og den prestigefyldte grande école, Sciences Po Paris, som er førende i Frankrig og i internationale rankings inden for samfundsvidenskab.

På det sundhedsvidenskabelige fakultet på Université Paris Descartes fik sekretariatet en demonstration af simulations- og træningsplatformen iLumens, hvor samtlige af universitetets medicin-studerende gennemgår forløb i hospitalsteknik på mannequin-dukke. Et af formålene med platformen er at træne de studerendes evne til at samarbejde i forskellige scenarier med henblik på at opbygge en høj grad af selvtillid og fortrolighed med det arbejde, de studerende skal udføre efter deres studier. Foruden at blive brugt i uddannelsesforløbet tilbyder universitet, at de studerende kan bruge platformen til at træne i deres fritid, ligesom platformen også bruges til kurser og opkvalificering for færdiguddannede.

På Sciences Po mødtes sekretariatet med universitetets internationale direktør, Francis Verrillaud, som fortalte om deres arbejde med at opbygge en internationaliseringsstrategi, som et grundlag for at konsolidere deres position som et førende universitet i verden. Et centralt element heri af institutionens samarbejdsaftaler om udveksling på bachelorniveauet og dual-degrees på master-niveauet med store anerkendte universiteter som London School of Economics og Columbia University. Det er centralt i Sciences Po's selvforståelse, at de har internationalt udsyn og en studentermasse, der kommer fra hele verden.

Sciences Po har en anden opbygning af uddannelserne end vi kender fra danske universiteter. På bachelordelen undervises de studerende i fem forskellige discipliner inden for samfundsvidenskab på én gang, og der er samtidig indlagt et obligatorisk udenlandsophold eller praktikforløb på 3. år. Specialisering sker på kandidatuddannelsen, hvor der også er mulighed for at læse en dobbelt-degree i samarbejde med et af Sciences Po's partneruniversiteter.

I forhold til tilrettelæggelsen af uddannelserne er man på Sciences Po optaget af at kombinere et fokus på forskningsbaseret undervisning med en udpræget brug af eksterne undervisere med baggrund i f.eks. internationale organisationer, den offentlige eller private sektor. Inddragelsen af anerkendte ek-

sperter, ledere og andre kapaciteter er også med til at tiltrække studerende. De enkelte fags curriculum fastlægges i samarbejde mellem fastansatte- og eksterne undervisere. Generelt er læsemængden på de enkelte kurser mindre og antallet af udbudte timer højere (20-25 timer pr. uge). Fokus er rettet mod mundtlige og skriftlige formidlingskompetencer, som blandt andet trænes gennem krav om aktiv deltagelse og samarbejde mellem de studerende. Derudover arbejder Sciences Po med at udvikle deres bedømmelsesformer, bl.a. ved at inddrage portfolio-baseret bedømmelse, som træner de studerende i mere indirekte arbejdsmarkedskompetencer som f.eks. evnen til at udtrykke ideer, kreativitet o.l.

Udviklingen af god undervisning understøttes blandt andet ved at sætte underviserne sammen i teams, hvor de har mulighed for at dele erfaringer og diskutere praksis omkring forskellige emner. Det skaber en bottom-up proces for at udvikle undervisningen. Incitamenter til at deltage skabes ved at tilbyde en reduktion i de ansattes undervisningsforpligtelse samt tildeling af undervisningsassistenter til at afholde undervisningen, til gengæld for at underviserne dokumenterer, at de bruger tid på at udvikle deres pædagogiske praksis.

Besøg i ministeriet for videregående uddannelser, forskning og innovation og Paris' bystyre

Sekretariatet mødtes i det franske ministerium for videregående uddannelser, forskning og innovation med afdelingschef Frédéric Forest og en række embedsmænd. Ministeriet fortalte om, hvordan Frankrig på systemniveau adskiller sig fra Danmark ved at have et tostrengt universitetssystem med offentlige universiteter, der har frit optag, og prestigefyldte grandes écoles, der optager med streng selektion på baggrund af optagelsesprøver. I Frankrig har man 208 videregående uddannelsesinstitutioner, heraf 73 universiteter med 166.000 ansatte og 2,6 mio. studerende. En stor del af ministeriets arbejde består i at sammenlægge institutioner i 25 klynger, blandt andet for at smidiggøre forhandlingerne om performancekontrakter med institutionerne.

I Frankrig arbejder man også med at lave bredere bachelorindgange og udvikle et nyt optagelsessystem, som skal understøtte et bedre studievalg for kommende studerende og samfundet. Til forskel for Danmark har Frankrig blot ca. 45 forskellige universitetsuddannelser, men benytter sig af "undertitler" til at vise hvilken konkret specialisering, den studerende har valgt. Man er samtidig optaget af at give mulighed for fleksibilitet for de studerendes til at kunne sammensætte kompetencebaseret curriculum på tværs af forskellige uddannelsesretninger. Formålet er blandt andet at understøtte livslang læring og gøre det nemmere for studerende at skifte retning undervejs i studierne.

Sekretariatet mødtes også med embedsmænd i det parisiske bystyre, som arbejder med studerendes overgange til arbejdsmarkedet, innovation og entreprenørskab. Konteksten er, at man i Paris har flere højtuddannede end noget andet sted i Frankrig, og at byen er meget interesseret i at fastholde studerende og skabe nye arbejdspladser. Derfor arbejder byen blandt andet med at stille innovationsmiljøer til rådighed for dimittender, hvor de kan stifte bekendtskab med entreprenørskab og udvikle deres ideer. Bystyret stiller samtidig en række tilbud til rådighed for arbejdsløse dimittender for at øge deres employability efter studierne, f.eks. tilbud om kortere forløb i kodning og coworking-spaces/inkubatorer. Endelig hjælper bystyret virksomheder med at understøtte virksomheder i placering af deres aktiviteter med henblik på at få et tættere samarbejde og integration mellem universiteterne, forskningscentre og virksomhederne.

Besøg i OECD

De væsentligste resultater fra OECD:

- Massivt boom af antal med videregående uddannelse i OECD og G20-landene.
- Identifikation af stigende efterspørgsel efter kompetencer som eksempelvis kritisk tænkning, forandringsparathed mv. (21st century skills). OECD har identificeret udfordringer på landenes videregående uddannelsesinstitutioner i forhold til at levere på disse skills.
- Universitetsuddannelser (og videregående uddannelse generelt) giver værdi i forhold til andre parametre end løn, blandet andet sundhed og civilt engagement mv.
- I OECD er der også specifikt fokus på udfordringerne for *universitetsuddannede* og hvorvidt dimittenderne har de rette kompetencer til fremtidens arbejdsmarked, og hvordan arbejdet med livslang læring kan styrkes. Canadas erfaringer med en fleksibel model for kandidatuddannelser, der kan læses samtidigt med beskæftigelse ("Cooperative education"), blev fremhævet.
- OECDs "Enhancing higher Education system Performance" er et benchmarkprojekt, der bl.a. sætter fokus på 'Quality of the teaching profession'. Få lande er inkluderet ind til videre, men der er stort fokus på, hvordan man kan arbejde med at kunne måle kvaliteten af uddannelse.

Program

Tid	Deltagere/oplægsholdere	Emne	Sted
Torsdag den 5. oktober			
10:15	Marius Hansteen, kultur- og presseråd, Ambassaden i Paris	Velkomst og gennemgang af dagens program	Café Le comptoir des Saint Pères, 26 Rue des Saint-Pères (overfor Universitetet)
10:30	Valérie Mouël, directrice Adjointe	Demonstration af simulationsplatform til brug for sundhedsuddannelserne m. efterfølgende spørgerunde	Université Paris Descartes Département de Simulation iLumens, 6 ^e étage – Espace Ambroise Paré, 45 rue des Saint Pères, 75006 Paris
12:30	Carine Saloff-Coste, directrice en charge des Entreprises, de l'Innovation et de l'Enseignement Supérieur François Tchekemian, Directeur Adjoint Matthieu Guerlain, sous-directeur de l'Emploi et du développement Economique	Dialog på baggrund af tilsendte spørgsmål	Hotel de Ville de Paris (Paris' rådhus), 7 ^{ème} commission, 2 ^{ème} étage. Indgang: 5 Rue Loubau
15:00	Francis Vérillaud, Directeur des Affaires Internationales Cécile Marin, Chargée de Mission pour l'Europe du Nord Delphine Grouès, Directrice des Etudes et de l'innovation pédagogique	Dialog på baggrund af tilsendte spørgsmål	Sciences Po, 27 rue Saint-Guillaume, 75007 Paris, salle 23
17:00	Frédéric Forest, Directeur Général de l'Enseignement Supérieur et de l'Insertion Professionnelle	Gennemgang af det franske system for videregående uddannelser og politiske prioriteringer	Ministere de l'Enseignement Supérieur, de la Recherche et de l'Innovation, 1 rue Descartes, 75005 Paris
17:30	Marie-Francoise Crouzier, Chef de mission de la Pédagogie et du Numérique pour l'Enseignement Supérieur. Marie-Odile Ott, adjointe au chef de la Mission Europe et International pour la Recherche, l'Innovation et l'Enseignement Supérieur Evt m.fl.	Dialog på baggrund af tilsendte spørgsmål	Ministere de l'Enseignement Supérieur, de la Recherche et de l'Innovation, 1 rue Descartes, 75005 Paris

18:30		Afslutning	
Fredag den 6. oktober: OECD			
09:45	Hanna Ohm Cleaver, OECD-delegationen, møder sekretariatsmedlemmer foran hovedindgangen.	Ankomst til OECD og udlevering af badges. Husk at medbringe ID.	OECD, 2 Rue André Pascal, 75016 Paris
10:00	Ms. Montserrat Gomendio, Deputy Director OECD/EDU Mr. Klavs A Holm, Ambassador for Denmark to the OECD	Velkomst	OECD Meeting room CC24
10:20	Committee Members	Presentation of the Committee on Improved Higher Education: mission, deliverables, timelines, questions	Meeting room CC24
10:40	Ms. Shane Samuelson, senior analyst Mr. Liam Lynch, analyst Mr. Stephan Vincent-Lancrin, senior analyst	Current OECD/EDU work on higher education relevant to the Committee's question: - Labour market relevance and outcomes of higher education systems - Open higher education - Teaching and learning creativity and critical thinking in higher education	Meeting room CC24
12:55		Afgang fra OECD til ambassadørens residens	
13:00	Ambassador Klavs A Holm (host) Dirk Van Damme: Head of Division Innovation and Measuring Progress (EDU/IMEP) Stéphan Vincent-Lancrin: Senior Policy Analyst – Innovation Strategy (EDU/IMEP) Marius Hansteen, counsellor Hanna Ohm Cleaver, advisor	Working lunch Digitalisation: Opportunities and challenges for Higher Education	109 avenue Henri Martin, 75016 Paris, 5th floor Door code: 63A48 Interphone: Holm
15:00	Ms. Marie-Helene Doumet, senior analyst	Higher education data from <i>Education at a Glance</i>	OECD, 2 Rue André Pascal, 75016 Paris Meeting room CC24
15:45	Mr. Dirk Van Damme, head of division	Assessing higher education learning outcomes – recent developments	Meeting room CC24
16:15	Mr. Dirk Van Damme, head of division Mr. Thomas Weko, senior analyst All participants	Open discussion of how OECD/EDU can support the work of the Committee	Meeting room CC24
17:00		Closure	

Bilag 4i: Besøg i Nederlandene

Om besøget/mødet

Under besøget i Nederlandene fra den 30.-31. januar 2018 besøgte sekretariatet det nederlandske uddannelsesministerium samt de to universiteter, Maastricht Universitet og Utrecht Universitet.

På Maastricht Universitet mødtes sekretariatet med

- Joost Dijkstra, senior policy officer education
- Dr. Ellen Bastiaens, project leader for strategic projects
- Ellen van der Aar, policy advisor Education and Student Affairs to the Executive Board
- Walter Jansen, Coordinator Education Innovation

På Utrecht Universitet mødtes sekretariatet med

- Hans de Jonge, Program manager education
- Jan Haarhuis, Program manager Educate-IT
- Mirjam Bok, Managing director of the Utrecht Centre for Academic Teaching (UU-CAT)

I ministeriet mødtes sekretariatet med

- Siu-Siu Oen, coordinator of team Educational Innovation
- Yvonne Bernardt, coordinator of team Digitalization and Flexibilisation
- Lauke Stoel, policy officer in team Quality of Education
- Peter Steenhuis, Policy Officer in Team Internationalization

Fra sekretariatet deltog Ragna Petersen og Cathrine Oldenburg

Spørgsmål og temaer

Sekretariatet havde på forhånd sendt en række temaer til mødedeltagerne, som dannede udgangspunkt for drøftelserne:

- Interaction between education and labour market
- Legal claim for admission to a master's programme
- Structure of university programmes
- Incentives to give priority to high-quality teaching
- Digitisation and new technologies
- Number of university programmes

Hovedresultater og budskaber

Maastricht Universitet er et relativt ungt universitet, etableret i 1976. Universitetet underviser ud fra PBL-modellen og har omkring 17.000 studerende hvoraf lidt over halvdelen er internationale studerende. Utrecht er derimod et ældre universitet fra 1636 med en studentermasse på ca. 30.000.

Uddannelsesstruktur i Nederlandene

Historisk havde nederlandske universitetsuddannelser en længde på 4 år. Efter Bologna blev de tilrettelagt som en 3-årig bacheloruddannelse og en 1-årig kandidatuddannelse, dvs. efter en 3+1-model. Der er dog visse undtagelser. De tekniske- og naturvidenskabelige uddannelser har som udgangspunkt 2-årige kandidatuddannelser, på det humanistiske og samfundsvidenskabelige område udbydes ligeledes 2-årige "forskningskandidatuddannelser". Få kandidatuddannelser, herunder medicin, har en 3+3-struktur, dvs. med 3-årige kandidatuddannelser. Flere bachelor- og kandidatuddannelser udbydes som deltidsstudier.

Retskrav i Nederlandene

I Nederlandene blev retskravet på kandidatuddannelse afskaffet i 2014. Hensigten bag var at give studerende mere fleksibilitet i valget af en kandidatuddannelse, samt at motivere de studerende til at træffe reflekterede valg af kandidatuddannelse, herunder overveje at tage kandidatuddannelsen på et andet universitet eller inden for et andet felt. Det er op til universiteterne selv at vurdere, om de vil anvende retskrav eller adgangskrav på de enkelte kandidatuddannelser. På Maastricht Universitet findes der således fortsat en række kandidatuddannelser, som de studerende har adgang til qua deres bacheloruddannelser. På Utrecht Universitet har man derimod truffet en principiel beslutning om, at optaget på alle kandidatuddannelser sker på baggrund af adgangskrav. Hertil findes en række dimensionerede uddannelser, f.eks. medicinuddannelsen. Dimensioneringen er baseret på universiteternes egne vurderinger af kapacitet og er ikke bestemt fra centralt hold. Der foreligger ikke data for hvorvidt det afskaffede retskrav har haft en virkning på de studerendes motivation og indsats på bacheloruddannelsen, men afskaffelsen skal evalueres.

Kvalitetsprogram

Som følge af en omlægning den nederlandske studiestøttesystem fra stipendier til lån har den nederlandske regering oprettet et program ("Comenius programme") for undervisningsudvikling for de overskydende midler. Comenius-programmet skal stimulere innovation i det nederlandske videregående uddannelsessystem. Projektet er målrettet de nederlandske forskningsuniversiteter og HBO-institutioner (Universities of Applied Sciences). Formålet er at give akademiske medarbejdere mulighed for at implementere uddannelsesinnovationer i praksis og dermed styrke uddannelserne. Samtidig skal programmet bidrage til at værdsætte excellent undervisning og skabe større fokus på karriereveje inden for undervisning. Programmet fortsætter til 2022 og har et årligt budget på [20] mio. Euro.

Udvikling og anerkendelse af uddannelse

I Nederlandene er der på tværs af universiteterne krav om gennemførelse af såkaldt "basic qualification" for undervisere tidligt i karriereforløbet. På Maastricht arbejder man på at udvikle flere efteruddannelsesstilbud til undervisere, der er nået længere i deres karriere, herunder en "senior qualification".

Utrecht Universitet anser sig som frontløber i Nederlandene inden for uddannelsesinnovation og underviserudvikling. Universitetets Center for Academic Teaching samler alle tiltag på området, som tæller et "teaching fellow programme", som understøtter uddannelsesledelse højt niveau. Der er desuden en lang tradition for uddannelsesprofessorater, hvor den akademiske medarbejder fortsat er forskningsaktiv. Utrecht Universitet har desuden udviklet scholarships med fokus på

løbende karriereudvikling for undervisere. Derudover har de oprettet en "Education Incentive Fund", som uddeler midler til uddannelsesudvikling på hhv. fakultetsniveau og underviserniveau. Fonden uddeler samlet 2 mio. Euro årligt.

Digitalisering

Utrecht Universitet arbejder med digitalisering gennem projektet Educate-IT. Projektet har et fysisk laboratorium, hvor nye undervisningsformer og formater kan afprøves. Der arbejdes med en bottom-up tilgang, hvor kun undervisere, der er interesserede i at ændre deres undervisning, indgår. Projektet har fokus på kulturel forandring og forankring og tilbyder en stor støttefunktion med både teknisk og didaktisk support. Projektet møder stor ledelsesopbakning og bevågenhed. Undervisere får support inden for et døgn, efter de har henvendt sig. For eksempel tilbydes studentermedhjælpere, der kan hjælpe med det tekniske eller en didaktiker, der kan bistå i kursusudviklingen. Centret har egne midler til at betale.

Arbejdsmarkedsparathed

Maastricht Universitetet har udviklet et framework for arbejdet med employability, som integreres i alle uddannelser. I første omgang ved at "oversætte" kursusbeskrivelser mv., så det fremgår af dem, hvilke kompetencer, de studerende opnår ud fra en forståelse af at studerende er arbejdsmarkedsparate, men ikke nødvendigvis bevidste om det.

Antal uddannelsesudbud

Der udbydes i alt 582 bacheloruddannelser (487 fuldtid / 95 deltid) samt 1131 (880 fuldtid / 251 deltid) i Nederlandene.

Deltagerbetaling

I Nederlandene betaler de studerende et studiegebyr på ca. 2.000 Euro pr. år på de videregående uddannelser.

Program

Tirsdag den 30. januar
12.30-13.00

Maastricht universitet
Welcome, Joost Dijkstra

13.00-14.00

Dr Ellen Bastiaens, Student Employability

14.00-15.00

Ms Ellen van der Aar, Education policy

14.45 – 15.30

Mr Joost Dijkstra, Quality Assurance and Assessment

15.45 – 17.00

EDLAB by Mr Walter Jansen, Educational innovation

Onsdag den 31. januar
9.30-10.00

Utrecht universitet
Welcome and introduction to Utrecht University, Hans de Jonge

10.00-10.45

Digitization in education – Educate-IT, Jan Haarhuis

11.00-12.00

Teacher development & Professionalisation, Mirjam Bok

13.00-15.00

Ministry of Education, Culture and Science
Drøftelse af uddannelsespolitik, aktuelle tiltag og reformer med repræsentanter fra det nederlandske uddannelsesministerium.